

Урысые Федерацием и Президент и Указ

Урысые Федерацием икъэралыгъо тын
фэгъэшъошэгъэным ехъылагъ

Псауныгъэм икъэухъумэнкIэ гъэхъагъэхэр зэриIэхэм ыкIи илъэсыбэ хъугъэу гуетыныгъэ фыриIэу Iоф зэришIэрэм афэшI щытхъуцIэу «Урысые Федерацием псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ изаслуженнэ IофышI» зыфиIорэр фэгъэшъошэгъэнэу Даутэ Юрэ Юныс ыкIом — апшэрэ сэнэхъат гъэсэныгъэ языгъэгъотырэ федеральнэ къэралыгъо бюджет учреждениеу «МыекIопэ къэралыгъо технологическэ университетым» терапевтическэ дисциплинэхэмкIэ икафедрэ ипрофессор.

Урысые Федерацием и Президентэу
Владимир ПУТИН

Москва, Кремль
тыгъэгъазэм и 21-рэ, 2013-рэ илъэс
N 929

Мэзаем и 23-р — Хэгъэгум иухъумаIо и Маф

Адыгэ Республикэм щыпсэхэу лъытэныгъэ
зыфэтшIэхэр!
ТичIыплэгъу лъапIэхэр!

Хэгъэгум иухъумаIо и Мафэ фэшI тыгу къыддеIэу тышъу-
фэгушIо!

Хэгъэгум зэошхом хэлэжъагъэхэу тичIыгу гупсэрэ тишъхьа-
фитыныгъэрэ къэзыухъумагъэхэм тигушыIэ фабэхэр мы ма-
фэм афэтэгъазэ, зэрифэшъуашэм тетэу зыкIулыкIу пшъэрылхэр
зыгъэаIахэрэм непэ ящытхъу тIо.

Хэгъэгум къулыкIу фэпхьыныр обществэм анахъэу ыгъэлъэплэрэ
Iофхэм сыдигъуи ащыщыгъ. Урысые Федерацием и УIэшыгъэ
КIуачIэхэм ядзэкIопIхэмрэ яофицерхэмрэ нахьыжхэм къа-
фыщанэгъэ хабзэхэр лъагъэкIуатэзэ, непэ тыхэгъэгум нахь лъэш,
нахь пытэ шIыгъэным фэлорышIэх, къэралыгъом ифедэхэр яшъып-
къэу къагъэгъунэ, мамырныгъэм иIоф, цIыфхэм яцынэгъончъагъэ
афэлажъэх.

Пый анахь жъалымыми текIонхэ, якъулыкIу пшъэрылхэр
дэгъоу агъэцэкIэн зэралъэкIырэр тичIыплэгъухэм мызэу, мытIоу
къагъэлъэгъуагъ.

Ащ къеушыхъаты чIыгу гупсэр сыдигъуи къыухъумэным фэ-
хъазыр цIыфхэмкIэ Урысыер ренэу зэрэбаир. Тапэки джа-
рэуцтэу щытынэуи тэгугъэ!

Хэгъэгум иухъумэкIо пстэуми тыгу къыддеIэу тафэлъаIо пса-
уныгъэ пытэ, щыIэкIэ-псэукIэшIу яIэнэу, мамырэу псэунхэу!

Адыгэ Республикэм и ЛIышъхъэу
ТХЪАКIУШЫНЭ Аслъан

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и
Тхъаматэу Владимир НАРОЖНЫЙ

Нэбгыриимэ аратышт

Политическэ гъэпщынэнхэм зэрар зэрахыгъэхэу,
лажъэ ямыIэу агъэунэфи аухыижыгъэхэм зыщыпсэ-
уцтхэ унэхэр арагъэгъотынхэм пэлугъэхъэгъэным
фэшI республикэ бюджетым сомэ миллиони 3-рэ
мин 496-м ехъу къыхагъэкIыгъ.

Адыгэ Республикэм IофшIэ-
нымкIэ ыкIи социальнэ хэхьо-
ныгъэмкIэ и Министерствэ
зэриухэсыгъэмкIэ, а ахъщэр
мы илъэсым афатIупщыт нэб-
гыриимэ. Ахэм ащыцIэу нэб-
гырищыр МыекIуапэ щэпсэу,
МыекIопэ районым — нэбгы-

рищ, Красногвардейскэ ыкIи
ТэхутэмыкIое районхэм адрэ
нэбгыритIур арыс.

Мы лъэхъаным министр-
ствэм иIофышIэхэр шапхъэхэм
атетэу тхылхэм ягъэхъазы-
рын ыуж итых.

(Тикорр.).

Тыгъуасэ, тыгъэгъазэм и 21-м,
Хэгъэгум иухъумаIо и Мафэу
къэблагъэрэм фэгъэхьыгъэ
мэфэкI зэхыхъэ Адыгэ респуб-
ликэ филармонием щыкIуагъ.
Ащ хэлэжъагъэх АР-м и
ЛIышъхъэу ТхъакIушынэ Ас-
лъан, Къэралыгъо Советым —
Хасэм и Тхъаматэу Владимир
Нарожнэр, федеральнэ инспек-
тор шъхьалэу ЛIылуужу Адам,
министрэхэм я Кабинет хэтхэр,
Парламентым идепутатхэр, фе-
деральнэ ыкIи къулыкIу зэ-
фэшъхъафхэм япашэхэр, вете-
ранхэр, нэмыкIхэр.

Хэгъэгум иухъумаIохэм афэгушIуагъэх

МэфэкIэу къэблагъэрэмкIэ
пстэуми къафэгушIуагъ АР-м
и ЛIышъхъэу ТхъакIушынэ Ас-
лъан. ЗэкIэмэ апэу ащ ип-
салъэ Хэгъэгум зэошхом илъэ-
хъан фашист техакIохэр Адыге-
им зырафыжыгъэхэр илъэс
71-рэ мы мафэхэм зэрэхъугъэр
къышIыхыгъэщыгъ.

— Хэгъэгум зэошхом ивете-
ранхэми, нэужым къэралыгъом
изетегъэуцожьын зилахь хэ-

къылуагъ ащ заом ыкIи Iоф-
шIэным яветеранхэм закIы-
фигъазэзэ.— ЛIышъхъыгъэу
зешъухъагъэр, шъуипсэемыблэ-
жыныгъэ егъашIэм тщыгуш-
шэцтэп, щымыIэжхэр тыгу
илышIтых, непэ псаоу къыт-
хэтхэм ящылаIа нахьышIу зэ-
рэхъушIтым амалэу тилэмкIэ ты-
дэлэжъэшт.

Хэгъэгум идзэхэр Афгани-
стан къызырашIыжыгъэхэр мы

нэмыкI субъектхэм къулыкIу
ащызыхьыхэрэм хэушъхъа-
фыкIыгъэу ар къафэгушIуагъ,
«тхъашъуегъэпсэу» къариIуагъ.
Пстэуми псауныгъэ пытэ яIэ-
нэу, ягухэлхэр къадэхъунхэу
къафэлъэлуагъ.

Джащ фэдэу Хэгъэгум иухъу-
маIохэм къафэгушIуагъ заом,
IофшIэным, УIэшыгъэ КIуа-
чIэхэм ыкIи хэбзэхъумэкIо
къулыкIухэм яветеранхэм я

зылхъагъэу IофшIэным иве-
теранхэми непэрэ мамыр щы-
лаIаIэу къытфэшъухыгъэм, рэ-
хъатныгъэу тилэм апае «тхъа-
шъуегъэпсэу» къышъотэIо ыкIи
шъхъащэ къышъуфэтэшIы, —

мазэм илъэс 25-рэ зэрэхъугъэри
ЛIышъхъэм ипсалъэ къышIыхы-
гъэщыгъ. Афган заом ыкIи
нэмыкI зэо-зэпэуцужьхэм ахэ-
лэжъагъэхэм, хэбзэхъумэкIо
къулыкIухэм ясатырэ хэтхэу

Совет итхъаматэу Къоджэ Ас-
лъан.

Нэужым республикэм иорэ-
дыIохэмрэ къэшъокIо ансам-
блэхэмрэ концерт къатыгъ.

ХЪУТ Нэфсэт.

БЫЛЫМХЪУНЫМ ЗЫКЪЕГЪЭЛЭТЫГЪЭНЫМ ФЭШІ

Былымхъуным республикэм зыкыщегъэлэтыгъэным фэшІ 2012-рэ илъэсым кыщегъэжъагъэу программэ гъэнэфагъэхэм Іоф ашІэ. ЕзыгъэжъэгъэкІэ фермерхэм ыкІи ыпэкІи былымхъуным пылъыгъэхэм Іэпылэгъу Адыгейм зэращы-фэхъухэрэр зэдгъашІэмэ тшІоигъоу мы мафэхэм Адыгэ Республикэм мэку-мэщымкІэ иминистрэ игуадзэу Хъут Дамирэт гуцылэгъу тыфэхъугъ.

— Мэкъу-мэщым хэщэгъэхэм грантэу яттыхэрэр тІоу гошчыгъэх, — кытфелуатэ Дамирэт. — ЕзыгъэжъэгъэкІэ фермерхэм Іэпылэгъу афэхъугъэнымкІэ программэм кыддыхэлтыгагъэх грантхэр ыкІи зэтыгъо ахъщэ Іэпылэгъур. Гуцылэм пae, 2012-рэ илъэсым мы программэм игъэцэкІэн сомэ миллион 30,6-рэ пэлуагъэхьагъ, ащ щыщэу сомэ миллион 25,1-р федеральнэ ыкІи сомэ миллион 5,5-р республикэ бюджетхэм къарыкІыгъэх. Грантыр нэбгырэ 22-мэ афатІупщыгъ. 2013-рэ илъэсыр пштэмэ, езыгъэжъэгъэкІэ фермер 23-рэ мы программэм хэлэжъагъэх. Республикэ бюджетым щыщэу сомэ миллион 5,9-р, федеральнэ гупчэм кыкІыгъэ сомэ миллион 25,3-м ехъу ахэм алэкІэхьагъ. Джащ фэдэу мы илъэсыми ахэм зэнэкъокъу афызэхэтцагъ, хэлажъэ зышІоигъо хэм ятхылъхэр кытфагъэхьыхь.

ЕзыгъэжъэгъэкІэ фермерхэм кѡафатІупщырэ ахъщэ ІэпылэгъуымкІэ мэкъумэщ мэхъанэ зилэ чІыгу Іахъхэр кѡащэфын альэкІышт. Техникэ зэфэшъхьафхэр, чылапхъэхэр, чІыгъэшІухэр, былымышъхъэ зэфэшъхьафхэр зэрагъэгъотынхэ амал яІ. Джащ фэдэу мылкъоу кѡалэахъэрэмкІэ мэкъумэщ продукциер зыщыплыгъын, кызышыдэбгъэкІын плъэкІышт псэуальэхэр кѡащэфынхэ е ежъхэм ашІынхэ, зищыклагъэм гъэцэкІэжъынхэр рашыплэнхэ альэкІышт. Ащ пae тхылъхэр агъэпсынхэ, псэуальэхэм якІурэ гъогухэм гъэцэкІэжъынхэр арашылэнхэ, нефынэр, гъэстыныпхъэ шхъуантІэр, псыр аращэлэнхэ амал яІ.

Зэтыгъо Іэпылэгъоу кѡафакІорэмкІэ унэ кѡащэфын, ашІын е банкым ипотека кыраахыгъэм, рапщыныжъын фитых, коммунациехэр унэм ращэлэнхэ ыкІи унагъом ищыкІэгъэшт Іэмэпсымэхэр ращэфынхэ амал яІ.

ЯтІонэрэ программэу «Былымхъуным пылъ унэгъо фермэхэу мэкъумэщ хъызмэтшІаплэхэр лъапсэ зыфэхъугъэхэм

хэхъоныгъэ ягъэшІыгъэныр» зыфилорэм 2012-рэ илъэсым хэлэжъэгъэ нэбгыри 9-мэ грантхэр афагъэшъошагъэх. ЗэкІэмкІи ахэм сомэ миллион 28-м ехъу афатІупщыгъ, ащ щыщэу республикэ бюджетым сомэ миллион 9,5-рэ, федеральнэ гупчэм сомэ миллион 18-м ехъу кѡатІупщыгъ. 2013-рэ илъэсыр пштэмэ, грантыр нэбгыри 7-мэ яттыгъ. Федеральнэ бюджетым щыщэу сомэ миллион 20, республикэ бюджетым щыщэу сомэ миллион 9,5-рэ ащ пэлуагъагъ.

Ілъэс пчъагъэхэм кѡаклоцІ унэе хъызмэтшІаплэ зилэу лажъэхэрэм хэхъоныгъэхэр ашІынхэр ыкІи ахэм мэкъумэщ фермер хъызмэтшІаплэ кызылэуахынымкІэ Іэпылэгъу афэхъуныр ары мы программэр зыфелорышІэрэр. Шапхъэхэм кызырэдальытэрэмкІэ, нэбгыритІу зэгъоханышъ, зэгъусэхэу зэдэлэжъэнхэ фae. 2012-рэ илъэсым Іэпылэгъу зыфэхъугъэхэм зэкІэми зерифэшъуашэу ахъщэр кызыфагъэфедагъ, тракторхэр, Іэмэ-псымэ зэфэшъхьафхэр кызылэклагъэхьагъэх, былымхэр, щагубзыухэр зэрагъэгъотыгъэх. ГъэрекІо грантэу аратыгъэхэр зэрагъэфедагъэмкІэ зэфэхьысыжъхэр джы кѡашІынхэу рагъэжъагъ.

— **Дамирэт, адэ мы программэхэм уахэлэжъэным пae сыда пшІэн фаер?**

— Программэм хэлэжъэнэу

фаехэр зэнэкъокъу шІыкІэм тетэу кыхэтэхых. Тхылъэу агъэхъазырын фаехэр пэшлорыгъэшъэу ятэлэх, кызыраахыплэхэкІэ, шапхъэхэм адештэхэмэ комисиим хэтхэм ауплъэкІу. ЗэкІэ тэрэз зыхъукІэ, кырагъэблагъэх, гуцылэгъу афэхъух, мурадэу ялэхэр кѡарагъэлутэх, упчІэхэр аратых. ЕзыгъэжъэгакІэхэм ежъ яахъщэ процент 30-р, унэгъо фермер хъызмэтшІаплэхэм процент 40-р ялэу кѡагъэлъэгъонхэ фae. Ау ар зыфызэшІомыкІырэ фермер хъызмэтшІаплэхэм апае проценти 10-р ежъ яеу, адрэ кѡанэрэр банкым кыраахыгъэу кѡагъэлъэгъон фитых.

Мы программэхэм ахэлэжъэнхэу кытэуалІэрэр макІеп, ау ахэм бэу кѡахэкІых ыпэкІэ программэхэм ахэлэжъэгахэхэр. Сыд фэдэрэ лъэныкъокІи грантыр зэ кызыратыгъэр, нэужым пхырыкІыжъырэр.

Кыхъэгъэщыгъэн фae, ахъщэ Іэпылэгъур кыуатыным шапхъэу пылхэм мы илъэсым кыщегъэжъагъэу зэхъокІыныгъэхэр афэхъугъэх. Анахъ шхъаІэхэм ащыщ джы фермерым ихъызмэтшІаплэ зыдэщыІэм ежъыри дэтхэгъэн, щыпсэун зэрэфаер. Джащ фэд ахъщэ Іэпылэгъур кыуатынэу уфаемэ, мэкъумэщ-фермер хъызмэтшІаплэу кызылупхырэр уиофшІаплэ шхъаІэу щытын фae, нэмыкІ Іоф дэпхъын уфитыжъеп.

— **Шапхъэу щыІэм дырамыгъэштагъэу, ахъщэу кѡафатІупщыгъэр зымыщыклагъэм пэлуагъахъэу кыхэкІыгъа?**

— Ащ фэдэ кыхэкІыгъэу джыри дгъэунэфыгъеп. Ахъщэу фермерхэм кѡафатІупщырэр зэрагъэфедрэм гъунэ лъытэ-фы, ежъхэм ар занкІэу яттырэр. «Россельхозбанкым» зэзэгъыныгъэ дэтшыгъэу тыдэлажъэ. Пэшлорыгъэшъэу мы банкым кыщызылэуахыгъэу счетым ахъщэр ехъэ. Гуцылэм пae, кыхъэгъэ ахъщэмкІэ фермерым трактор ыщэфынэу фаемэ, апэ тадежъ тхылъхэр ыІыгъхэу кѡэкІо, ахэр тэуплэкІух, уасэу ілэм елытыгъэу банкым тхыгъэ фэтэгъэхьышъ, техникэм ыуасэ ащ кѡетІупщы. Нэужым трак-

торыр кызырешъэфыгъэр кѡэзыушыхъатырэ тхылъыр кытфегъэхьыжъы.

ЕзыгъэжъэгъэкІэ фермерхэу программэм хэлажъэхэрэм ахъщэу кѡафатІупщырэр илъэсым кыкІоцІ агъэфедэн фae, унэгъо фермэ кызылэуахыгъэхэм илъэсрэ ныкьорэ яІ грантыр агъэфедэнэу. Ахэм кызылэуахыгъэ хъызмэтшІаплэм илъэситфырэ Іоф рагъэшІэн фae, хэхъоныгъэу ашІыхэрэр тэуплэкІух, зэфэхьысыжъхэр кытфагъэхьыжъых. Ахъщэу кѡафатІупщыгъэм елытыгъэу ІофшІаплэхэр кызылэуахынхэ фae. Грантыр зэрагъэфедэн фae шапхъэхэм ашІокІыгъэ хъуштэп. Ахэм адимыштэу зекІохэрэм ахъщэу кѡаратыгъэр кѡаахыжъын альэкІышт, джащ фэдэу зищыкІэгъэ уахътэм амыгъэфедэгъэ ахъщэу счетым кынагъэри АР-м мэкъу-мэщымкІэ и Министерствэ кыфигъэзэжъышт.

Мы программэхэм яшІуагъэкІэ фермер хъызмэтшІаплэу республикэм кыщызылэуахыгъэрэм япчъагъэ зэхапшІэу хэхъуагъ. Ахэр алъэ теуцонхэмкІэ, хэхъоныгъэхэр ашІынхэмкІэ грантхэм яшІогъэшхо кѡэкІо. Анахъ чанэу мыщ хэлажъэхэрэм ащыщых Кошхъэлбэ, Мыекъопэ, Шэуджэн районхэм ащыпсэурэ фермерхэр.

ПАТІЫКЪО Анет.

Хэта мэфэкІыр хэзыгъэунэфыкІырэр?

Мэзаем и 23-р — Хэгъэгум иухъумакІо и Маф. ЗэкІэ тикъэралыгъо щыпсэурэ хульфыгъэхэм а мэфэкІыр хагъэунэфыкІы. Ау ар Урысыем итарихъ зэрэхъагъэм, кѡабарэу пылым анахъэу кытІэкІухъэрэ Ілэужхэр щымыгъозэнхэ ыІэкІышт. Ащ кыхэкІэу мэзаем и 23-р Хэгъэгум иухъумакІо и Мафэу зыклагъэнэфагъэм ІлэкІэу игугъу кѡэтшІын.

Германием икайзеровскэ дзэхэр Дзэ Плъыжъым зехигъэтакъохи, 1918-рэ илъэсым мэзаем и 23-м текІоныгъэ Іыдихыгъ. Нэужым, 1922-рэ илъэсым, мы мэфэкІым тикъэралыгъокІэ мэхъанэшхо ілэу, Дзэ Плъыжъым и Мафэу альытэ хъугъэ ыкІи 1923-рэ илъэсым мэзаем и 23-м кыщегъэжъагъэу мэфэкІыр хагъэунэфыкІы. 1946-рэ илъэсым кыщегъэжъагъэу Советскэ Дзэм ыкІи Хыдзэ Флотым я Мафэу ар хагъэунэфыкІыштыгъ. 1995-рэ илъэсым мэзаем и 10-м УФ-м и Къэралыгъо Думэ ыштэгъэ хэбзэгъэуцугъэу «Урысые дзэм ищытху имafэхэм афэгъэхьыгъ»

зыфилорэм кызырэдильтытэу, «Германием икайзеровскэ дзэхэр Дзэ Плъыжъым зехигъэтакъуи, 1918-рэ илъэсым мэзаем и 23-м текІоныгъэ кызыщыдихыгъэ мафэу — Хэгъэгум иухъумакІо хэм я Мафэу альытэ хъугъэ.

ЗищыІэныгъэ хэгъэгум ифедэхэм афэзыгъэлорышІагъэм, Іашэр зыІыгъэу псэемыІблэжъэу хэгъэгур кѡэзыгъэгъунагъэхэм, тикъэралыгъо нахъ пытэ хъуным непи фэлажъэхэрэм ящытху мы мафэм аІо.

Мыщ дэжъым упчІэ кѡэуцу: мэзаем и 23-р тыхэгъэу ис хульфыгъэхэм зэкІэми ямэфэкІэу плытэ хъушта, хъауми дзэм кѡулыкъур щызыхыгъэхэу ыкІи дзэм хэтэу Іоф зышІэхэрэр ара зимэфэкІ шыпкър?

Нахъыбэхэм зэралытэрэмкІэ, мээем и 23-р Хэгъэгум иухъумакІохэм я Мафэу ары. Арэу щытми, дзэ кѡулыкъум клонхэу зыщызыдзыагъэхэми, ащ хэмытхэми мы мафэр агъэмэфэкІы, ащкІэ уафэгъушІонэу кырагъэкІы. Ар мытэрэзэу бэмэ альытэ, сыда Іомэ мы мафэр зыфыхахыгъэр цыф бланэхэр, Іы-

хъужыныгъэ зыхэлъхэр, зищыІэныгъэ емыІблэжъхэу мамыр щыІакІэм фэбэнагъэхэр, ти Хэгъэгу щыІэкІэшІу ІыІыныр зищыІэныгъэкІэ анахъ пшъэрыл шхъаІэу зыІытэхэрэр арых.

Къэлэгъэн фae 2000-рэ илъэсым СССР-м и Президентыгъэу Михаил Горбачевым игукъэкІыкІэ шкІогъум иапэрэ тхъаумафэ хульфыгъэхэм я Дунэе мафэу хагъэунэфыкІы зэрэхъугъэр. Арэу щытми, мэзаем и 23-р хульфыгъэхэм зэрэхъагъэунэфыкІырэм фэдэу мы мафэм мэхъанэшхо ратэу пфэлосттэп.

«Хэгъэгум иухъумакІо и Мафэ хэта зимэфэкІыр, дзэм кѡулыкъур щызыхыгъэхэрэм ыкІи ащ хэт бзыІыфыгъэхэми мыр агъэмэфэкІа?» — зыфилорэ упчІэр нэбгырэ заулэмэ афэдгъэзагъ ыкІи мары ахэм джэуапэу кытатыгъэхэр:

Шьоджэ Байзэт:

— Уихэгъэу, учІыгу кѡэбгъэгъунэнхэм нахъ лъаплэ хульфыгъэмкІэ зыпары шІэп. Джары зыклагъэмэфэкІырэр ухъумакІохэм я Мафэ. ЩыІэкІаІэу тІлэм елытыгъэу мыщ хэлэжъэнхэ

альэкІы тибзыІыфыгъэхэри, ахэм ащыщхэм дзэм кѡулыкъур щахъынэу макІох. Ау нахъыбэрэм дзэм клонхэр хульфыгъэхэр арых. Арышъ, мы мафэр дзэм кѡулыкъур щызыхыгъэхэм ямэфэкІ шыпкъ. Ау бырсыр е зао кѡэхъумэ Іашэ зыІыгъын, пІым пэуцужынын зыІэкІырэр ухъумакІо мэхъу. Арышъ, узегупшысэкІэ, мы мафэр хульфыгъэмэ ямэфэкІэу плытэ хъушт. Совет хабзэм илъэхъан Украинэм дзэ кѡулыкъур шысхыгъ. Ащыгъум мэзаем и 23-р Советскэ Дзэм и Мафэу хэдгъэунэфыкІыштыгъ ыкІи ащ мэхъанэшхо еттыштыгъ. Тэ тилъэхъанэ дзэм кѡулыкъур щызымхыгъэр ІыІэкІэ алытэщтыгъеп. Ащыгъум зипсауныгъэкІэ тІэкІу дагъо зилэхэри ялэІухэзэ дзэм ашІуаклоштыгъэх. Джы япсауныгъэкІэ зыпары дагъо ямыІэми, загъэбыІыгъэ хъугъэ, дзэ кѡулыкъум зыщадзые.

Іяушэ Аслъан, юстицием иполковник:

— Мы мафэр дзэм кѡулыкъу щызыхыгъэхэм, зихэгъэу шІу зыІыгъэгъухэрэм ямэфэкІ. Сэ а мафэм мэхъанэшхо есэты, сэгъэІаплэ. Сыда Іомэ дзэ системэм илъэс пчъагъэрэ сыхэтыгъ, дзэкІолІэу, офицерэу, полковникэу кѡулыкъур схыгъэ. Дзэм кѡулыкъур щызымхыгъэхэми мы мафэр агъэІаплэ, хагъэунэфыкІы. Уахътэм зызэб-

лехъу, бзыІыфыгъэхэри хульфыгъэхэм афэдэу яхэгъэу шІу альэгъоу, мы системэм хэтхэу кѡулыкъур ахы. Арышъ, ахэми мэзаем и 23-р ямэфэкІэу сэлъытэ. Усэхэр сэтхых, ахэр зыдэт зэхэубытэгъэ тхылъри кыдзэгъэкІыгъ. Дзэм фэгъэхьыгъэу бэ ащ кыдэхъагъэр. Ахэм зэу ащыщ сятэ заом зэрэхэкІодагъэм фэгъэхьыгъэу усэу «Горсть земли» зыфилу ащ кыдэхъагъэр.

Мэрэтыкъо Заур:

— Кѡулыкъум сыщымыІагъэ нахъ мышІэми, мэзаем и 23-р мэфэкІ шыпкъэу сэлъытэ. Къэралыгъор кысаджэмэ, кызырэсыуухъумэщтым шэч хэлэп. Анахъыбэу мы мэфэкІыр зыфэгъэхьыгъэу слытэрэр зэо зэфэшъхьафхэм ахэлэжъэгъэ тиветеран лъаплэхэр арых.

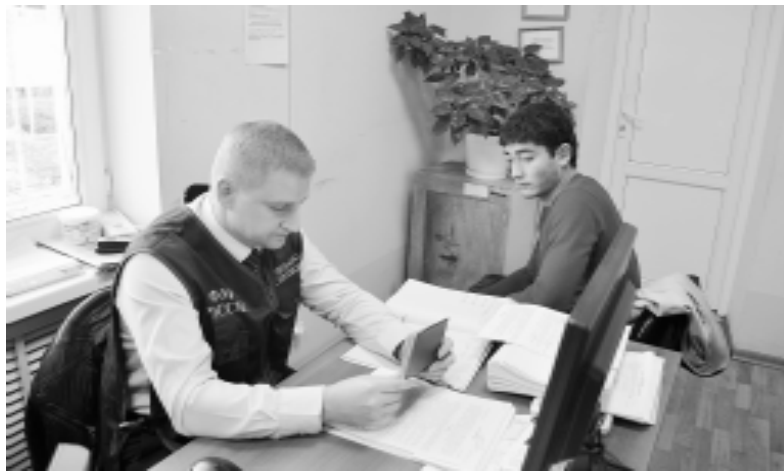
ДзэкІолІхэм кѡулыкъоу ахырэм тыхэгъэу сыдигъу осэшхо щыфашы. Патриотэу зызыІытэжъырэ пэпчъ ихэгъэу кѡуухъумэныр ипшъэрыл шхъаІэу щыт. МашІом хэтхэу, зищыІэныгъэ емыІблэжъхэу, мамыр щыІакІэ тІлэным фэбэнагъэхэу хэгъэу зэошхом иветеранхэм, зэо кІыбым Іоф щызышІагъэхэм, кѡулыкъур зыхырэр пстэуми, джащ фэдэу зихэгъэу шІу зыІыгъэгъухэрэм зэкІэми мы мафэмкІэ тафэгъушІо.

КІАРЭ Фатим.

КОШЫН ЮФХЭР

Ильэсэу кыхыагэм иапэрэ мафэ кыишы-ублагэу федеральнэ хэбзэгэуцугэу «Урысые Федерацием кыизэрихыаштхэ ыкли зэриклыштхэ шыклэм ехыылагэ» зыфилорэм ыкли федеральнэ хэбзэгэуцугэу «Лэклибым кыиклыгэхэм Урысые Федерацием хабзэмклэ фитыныгэу шырялэштхэм ехыылагэ» зыфилорэм ия 5-рэ статья зэхьоклыныгэхэу афэ-хьугэхэм клуачлэ ялэ хьугэ.

Урысыем зэрэщылэштхэ уахьтэр афаггэмэклагэ

«Лэклибым кыиклыгэхэм Урысые Федерацием хабзэмклэ фитыныгэу шырялэштхэм ехыылагэ» зыфилорэм федеральнэ хэбзэгэуцугэу 2002-рэ илээсэм ибэдзэогэу мазэ и 25-м кыдэклыгэм, N 115-ФЗ, ия 5-рэ статья иапэрэ пункт иятлонэрэ абзац джы мыш фэдэу кыишело:

«Лэклиб кэралыгэм ицлыфэ Урысые Федерацием визэ пы-

90-рэ шылэн фитыгэ, а уахьтэр зиклыклэ кложын е кэралыгэм игунапкэа зэпичыныш, кыиклэыклорэ мафэм джыри Урысыем кыхыан, ащ шыпсэун ылэклыштыгэ. Мы илээсэм кыишыублагэу ауштэу ашы-жышэуштэп.

Зэхьоклыныгэхэм кыизэрэ-далытэрэмклэ, Лэклибым ицлыф мэфэ 90-рэ тикэралыгэо шы-лагэу зиклыжыклэ, кыизигэ-

кыхыштыгэу фэдэм фэди-зышт. Тазырым нэмыклэу Лэклибым кыиклыгэр е Урысыем ицлыф зыгэтэрэзыжын лощлэнхэмклэ агэпцынэшэушт, джащ фэдэу илээсиц хьапс тыралхыашэушт.

Ащ нэмыклэу, регистрацием шапхэу пылхэр зыукьорэмэ тазырэу атыралхыэхэрэм ахагэхьуагэ. Регистрацие ямылэу псэухэрэм сомэ мини 2-м кыишыублагэу 3-м нэс арагэтышт. Фэтэрхэр зиэхэу регистрацие зымылэхэр зипсэуплэхэм ачлэзыгэсыхэрэр сомэ мини 2,5-м кыишыублагэу мини 5-м нэс агэпцынэштых. Организациехэм атыралхыаштыр нахыбалу — сомэ мин 250-м кыишыублагэу 750-м нэс. Хэбзэ лощлэнхэу хэбзэгэуцугэр зыукьохэзэ цыфхэр зытхыхэрэм сомэ мин 25-м кыишыублагэу 50-м нэс арагэтышт.

Регистрацием шапхэу пылхэр ыкли кэкошыхэрэм ятхын зыукьохэрэм якыхыгэщын кошын лощлэнхэмклэ Федеральнэ кыулыкьумрэ хэгэу клоц лощлэнхэмклэ Министерствэмрэ фэгэзагэу.

Кыулыкьуитлурэ зэгусэхэуи, зэклимыгэхэуи уплэклунхэр рагэклокынхэ алэклышт. Ахэм яушхыагэу хушэуштхэр цыфхэм ялэуу е дэо тхылхэр арых. Гушылэм пэе, гунэгэу фэтэрым шыпсэухэрэр ашлоцы-хэшлэгунчэхэу лэуу тхылхэ-клэ хэбзэхуумаклохэм закы-фаггэзэм, уголовнэ хэбзэуко-ныгэу зэрахыагэмэ уплэклу-гэнымклэ ар лэуытыплэ ашын алэклышт.

Имысыхэмэ нахышлухэр ыкли кырамы- гэхьаштхэр

«Урысые Федерацием зэри-кыштхэ шыклэм ыкли Урысые Федерацием кыизэрихыаштхэ шыклэм афэгэхыгэ» зыфилорэм хэбзэгэуцугэу 1996-рэ илээсэм ишышхэу мазэ и 15-м кыдэклыгэм, N 114-ФЗ, Лэклиб цыфхэр Урысые Феде-рацием кыхыанхэ зыщыфимытхэр кызылотыкырэ зэхьоклы-ныгэхэр джащ фэдэу хагэ-хыагэхэ:

«4) Лэклибым ицлыфхэу мызэу

бым ицлыф, гражданствэ зымы-лэр УФ-м шылэнхэ зэрэфитхэ уахьтэр, е УФ-м лощлэнхэ зэрэ-шлэрэ шапхэхэр аукуагэу, е административнэ хэбзэуко-ныгэу наркотикхэр, психотроп-нэ веществохэр ыкли ахэм афаггэдэхэрэр, е ялахьхэм ахалхыан алэклыхэрэр, кэ-кыхэу наркотик ыкли психо-тропнэ веществохэр, ахэм ахэ-хыан алэклышт лыхьхэр зы-хэлхэр хэбзэнчэу кеггэ-клокыгэнхэм афэгэхыгэу зэрахыагэмэ;»

Джащ фэдэу Лэклибым кы-кыгэхэм аналэ тедзэгэн фае — мы илээсэм кыишыублагэу Урысые Федерацием лэуытырэ чыналэем кырамыгэхьанхэм-клэ ушхыагэу хуан алэклышт общественнэ хабзэм ыкли го-гурыклоным яшапхэхэр зэра-укуагэу афэгэхыгэу ад-министративнэ хэбзэуконыгэу-хэр зилэхэр.

Ащ нэмыклэу, кошын лощлэнхэм Урысыем икыулыкьу пшэ-рылэу фашыгэ Лэклибым кы-кыхэрэр УФ-м кыизэрэклох-рэм ыкли зэрисыхэрэм нахэ гэлэшыгэу алэплэгэным-клэ джыри шлэгэн фаехэмклэ еплыклэхэр кыгэхьазырын-хэу. УФ-м зэрэщылэнхэ фае-м фэгэхыгэу шапхэхэр зыукьо-хэрэр охьтэ гэнэфаггэм кы-

«11) Лэклибым ицлыф е граж-данствэ зымылэм мызэу (тло е нахыбэрэ) зы илээсэм кы-клоц общественнэ шынгэон-чягэр е общественнэ хабзэр зэчагэкьонхэм, е Лэклибым ицлыф, гражданствэ зымылэр УФ-м шылэнхэ зэрэфитхэ уахь-тэр, е УФ-м лощлэнхэ зэрэ-шлэрэ шапхэхэр аукуагэу адми-нистративнэ пшэдэклыжэ аты-ралхыагэмэ, — административнэ пшэдэклыжэ зэратыралхыагэмклэ аужырэ унашэо-м клуачлэ илэ зышхыгэу кы-щегэхьагэу илээситфым кы-клоц;»

«Лэклибым кы-кыгэу цыфхэм Уры-сые Федерацием ха-бзэмклэ фитыныгэу шырялэштхэм ехы-ылагэ» зыфилорэм фе-деральнэ хэбзэгэ-уцугэу 2002-рэ илээсэм ибэдзэогэу мазэ и 25-м кы-дэклыгэм, N 115-ФЗ, мыш фэдэу пункт ха-гэхьагэ:

«Лэклибым ицлыф е гражданствэ зи-мылэм мызэу (тло е нахыбэрэ) зы илээ-сэм кыклоц обще-ственнэ шынгэон-чягэр е общест-веннэ хабзэр зэча-гэкьонхэм, е Лэкли-

клоц, илээси 3-м кыишыубла-гэу илээси 10-м нэс, кы-хыанхэ фитыныгэу ямылэнэу шыгэныр ащ кыдыхалытэн фае. Ар зэлытыгэщтыр фи-тыныгэу ямылэу УФ-м зэри-сыгэхэу уахьтэр ары. Палээр — 2014-рэ илээсэм имэкьу-огэу мазэ и 30-м нэс.

**Нэклибгьор
зыгэхьазыргэу
мэшлэкьо Саид.**

Кэабары кь. Мыекьуапэ кошын лощлэнхэм икыулыкьу кыитлэкигэхьагэ.

мылэу кыхыан фитыр Урысые Федерацием зэрэщылэшт уахь-тэр чэщ-зымэфэ 90-м шлоклын ылэклыштхэп зэхэгэхьуагэу чэщ-зымэфэ 180-м кыклоц, мы федеральнэ хэбзэгэуцугэу кыидилытэрэ нэмыклэ-ныкьохэр мыхьумэ, ыкли а уахьтэм мы федеральнэ хэ-бзэгэуцугэу елытыгэу фы-хамыгэхьомэ».

Федеральнэ хэбзэгэуцугэу «Урысые Федерацием кыизэ-рихыаштхэ ыкли зэриклыштхэ шыклэм ехыылагэ» зыфилорэм Урысые Федерацием кырамы-гэхьанхэмклэ ушхыагэу шылэн ылэклыштхэм фэгэхыгэу ла-хыым мыш фэдэу хэгэхьон-хэр фашыгэхэ:

«12) Урысые Федерацием Лэклиб кэралыгэм ицлыф е гражданствэ зымылэу цыфыр ыпэклэ зыщлэхэм зэхэгэхьуагэу чэщ-зымэфэ 180-м кыклоц, чэщ-зымэфэ 90-м шлоклын ымылэклышт уахьтэм кырагэхьуагэу, — Урысые Фе-дерацием зиклыжыгэхэ ма-фэм кыишыублагэу илээси-цым кыклоц;».

Ащ сыд кыиздихьырэр? Та-пэклэ Лэклиб кэралыгэм ицлыф УФ-м кызыклокэ, чэщ-зымэфэ

«Хьэшэ фэтэрхэм» яитхэн

Кэралыгэм кэкошыхэрэр зэратхыхэрэм ишапхэхэр зы-укьохэрэм пшэдэклыжэу ахыштыр Урысыем ихэбзэ-гэуцухэм агэлэшыгэ. Мы илээсэм кыишыублагэу ре-гистрацие нэпцл зышыхэрэм уголовнэ пшэдэклыжэ ахышт. Ар зыфэгэхьыгэр тхылхэ-нэпцлхэр ялэуытыплэу затхы-хэклэ ыкли цыфыр шыпсэу-нэу зышчымыгэхьазырыштыгэу унэм зыратхэклэ ары.

Ащ фэдэу хэбзэуконыгэм тазырэу пылхэр сомэ мини 100-м кыишыублагэу мин 500-м нэс. Е пчыагэр хабзэр зыукьагэу илээсицым нэс

ГЪУКІЭЛІ Нурбий

РАССКАЗХЭР

НыбэзакІ

НыбэзакІ Іанэм пэсэу зымышлэжъэу, ау зэгъафэгъэу шхэщтыгъ. Щэджагом къэкложьыгъэпти, пчыхъэшъа-шхэри дигъэкложьыщтыгъ. Гъаблэм зэфышэгъэ клэтийхэр, псыкхуэгъэм хэфагъэхэу кыппи-гъэхъоу, ныбэ клоцым шызэутэклихэзэ мэкъэ гъэшлэгъонхэр кылу-кыштыгъэх. Лэпсым ышъхъашъо дагъэр шызечъэу стырыгъ. Тхъачэт лъакъом хэлъ къупшъхъэ лантхъэхэр къэплъы-тэжынкхэ плъэклынхэу, фыжыбзэу ыуцэгъугъэхэу, самэу зэтелъхэу ла-гъэм илыгъэх. Ошхэфэ шыузым сыд кылуагъэми, ежъ зи ымылоу «хъау» е «ары» кыыригъэкІэу ышъхъэ ыгъэ-сысыгъ, ау ыгу римыхын зэхихыгъэ-мэ, ынэгъушъхъэ зэригъалъэмэ, ылу-пэ лъэныкыо «клэмпІ» кыыригъэлэжы-хэу хафэу ырищэкІыщтыгъ. Зэшхакъм анахъ гушыІэ кІыхъэу кылуагъэр «тхъауегъэпсэу». Шъузым «уихъалэл» ылуагъ. Шхэн ужым чыеу кытеуа-гъэм ебэнэу щэндэкъ шыхъэгъэ шъа-бэм зыригъэкІыгъэу НыбэзакІэ ысыгъ. Шыпсэу ышхыгъэм шыбжыІагъэу тетыгъэр гохъэу кыдэежыщтыгъ. Къупшъхъэмэ къахихыгъэ лэнтхъэ псыгомкІэ, ІэпитІур цапэм телъэу, адрэхэр уфагъэхэу пІыххэзэ ыцэмэ адэлэбжыщтыгъ.

ПщэрыхъапІэм ит мэ ІэшІур зери-хъэу шъхъэгъусэр къакІуи, лым кы-готІысхъагъ. Чэтыу шхъухъашІэм фэ-дэу, шъхъац кыум кыххэлэбагъэу, шъхъэкІышъом шъабэу къетІхъу-щтыгъ. Бзылфыгъэр ишъхъэгъусэ гъэ-шлуабзэкІэ НыбэцІыкІу ыІозэ еджэ-щтыгъ. ЗэрэгъашІохэу тІури насыпы-шлуагъэх.

— Зыгорэ кысфэлэуат, НыбэцІы-кІу... — бзылфыгъэм ылушІэ шэлп-хэр упчІэ тамыгъэу кыІэтыхи, ІэшІоу зэкІищэгъэх.

— Сыд кыпфэсІотэн, ІофшІэным сыкъэкІыжы пэт. Іофым урыгушы-Іэныр, ори ошІэ, зэщыгъо. Къэ-хъугъ-хъужыгъ, акъутагъ, агъэпшы-нагъ...

Къэлэ стадионыр бжъэ пчыгъэу кы-зэрэфэкІыщтыгъ. Жъот макъэм зыІ-тыщтыгъ, ащ лы-пытэуи Іэсэжы-щтыгъ. Зэнэкъокъурэмэ апкынэ-лы-нэхэр зэкІагъэлпыхъагъэхэу, пкІэн-Ілэпсыр къахъэхэу шъыхъэм фэдэу кызэпачэщтыгъэх, зыныбэ Іалъмэкъ кІэтым зыпашыжъэу загъэлъатэзэ пкІэщтыгъэх, лъэщтыгъэх. Пчыпджы-ныр агъэбыбыщтыгъ, уатэхэр, гъучІ Іэгъаохэр зэпадзыщтыгъэх. Хылылэ-Іэтхэр, бэнаклэхэр пылым фэдэу лъэ-къо гъумхэу чыгур агъэсысызэ, мы-гузажъохэу къекІокІыщтыгъэх. Ахэм афэгумэкІхэу япллынхэу къэкІуагъэ-хэр куп-купэу гошыгъэхэу пхъэнтІэ-кІу-мэ атесхэу, загъэчэрэгъуэзэ куошты-гъэх, шыуищтыгъэх. Тэри тикъуаджэ кытщыгъэ сабыйхэр зэнэкъокъурэмэ ахэтыдзагъэхэу сигъунэгъурэ сэры-рэ тыгъэкъохъапІэмкІэ гъээзгъэ тІысы-пІэмэ тыкъяхи, яцэнэрэ сатырым тытетІысхъагъэу тыщысыгъ. Шыпкъэр площтмэ, зэнэкъокъурэмэ апкынэ-лынэ пкІэнтІагъэхэр тыгъэм пэцІы-ужыхъэу зэрэкъудыижыххэзэ зэрэ-чъэхэрэм уяплынкІэ дэхагъэ. Шыри шыхъэри угу къагъэкІэу, узыІэпи-щэу зыгорэ ахэлъыгъ. Гъэтхэ уцыри шхъон-Іабзэу упхъугъэу пчэгупэм итыгъ. Мафэр ошІугъэ. ГушыІэным тыхъа-гъэу тызэнэкъокъуэзэ, гу лытымытэу, тапэкІэ хулыфгыгъэ од горэ ипэІо-набжъэ ыкІыбкІэ цагъэу кытІысхъагъ.

— Ау щытми, непэ мыхъугъэми, зыгорэ къэлэуат.

— Мм... Ары ошІа! Сыгу къэбгъэ-кыжыгъ, — гукъэкІыжыыр ыныбэ илтым фэдэу кІалэр ІэпитфымкІи ыныбашъо епІэстхъыжыгъ, — кып-фэсІотагъэу сыгугъэрэп, ори зэхэпхы-гъэн фаеп. Тутынашъом ишъхъэгъу-сэ Минэ шыІэжъэп.

— Делэ ухъугъа? ПІорэр сыд гъэ-шлэгъон! Тауштэу? Сыдигъо? — ыгъэ-шлагъоу зыкыиуфи ынэмэ къакІэп-лъагъ.

— Къелэзэнхэу джурт хэгъэгум ыцэгъагъ.

— Адэ?

— Зи кыдэхъугъэп. Алахым ешІ, е ахъэр икъугъэп, е узыр зэкІэ-кІуа-гъэп. АІэкІэклэдагъ. Зыллагъэр мазэ тешІэжыгъэу кыратыжыи кыищэ-жыгъ. Блэклыгъэ тхъаумафэм агъэ-тІылыгъ.

— А сылэжыгъ! ТхъамыкІэ цІыкІу. Сыд илэжыагъ?

— Уз Іаер арэу аІо.

— Ары гушІ!.. Арэу щытми, бзыл-фыгъэм зигъэпсэфыжыгъ. Тхъагъэ ар пфэлонэп.

— Сыда кынэу ыІэжъугъэр? — НыбэзакІэ джэуапым кымыжъэу гу-щыІэм кыпидзэжыгъ. — Тутын зэ-решъорэ закъор емыкІоу фэмылэ-гъуштымэ, чылэр зыфэлІэрэ машинэр иІ, унэр зэтет, уихъэмэ, узэплъырэмэ анахыбэр кыиоплъыжыи, иахъэ чы-фэ зытемыл тІофышІэ Іутэп. Іджэ-хашъохэри кызыгъэфабэрэр умылэ-гъоу фабэх, алырэгъу закІэх, уфаемэ, зыщыгъэукІорэй, щычъый. Тэри щы-гын далъхъэхэу гъэрэкІо унэм идгъэ-уцуагъэхэр ащ кыІытыгъэ чыфэмкІэ къэтцэфыгъэх, джынэсми еттыжы-гъэп. Минэшы, зыщыкІэрэ шымыІэу, дышъэр кыпытэкъоу, хымэ къэралы-гом кырахырэ шыгъынкІэ фэпагъэу

ыІыгъыгъ. Иатакъэ клэцІырэп умы-лоштымэ, зи епІолэнэп! Ежыри теп-лъаджэп... КІо, къолэжыыр угу кы-гъэкІэу ыпэ ины, ынэхэр зэфэщагъэ-хэу ынапцэхэр зэхэкІыхъагъэх, ау хэт джы ахэм яплъыжырэр.

— Адэ Минэ шымыІэжымэ чыфэр хэт ептыжыщта?

— Тутынашъор арыба.

— Ащ ешІэу огугъа? Минэ ебгъэ-лъэлуи кыІыхыгъагъэба.

— Римылуагъэу огугъа?

— Хэт ышІэрэ...

— Чыфэм ылъапсэ боу пытэ. Мылкъу зІлэм акъыл иІ. Тхъапэ си-гъэтхыгъагъ.

— А пстэури дэгъу, НыбэцІыкІу, ау ащ итутын ымэ... Тхъэм кыпкІе-рэмыгъау! Унэ къаплъэзэ жъэрэмэр кыппихэу уигъэгъозэщт. Зэ хъакІэу тадэжъ кызызошъм, тутынымэу унэм ригъэуцагъэр сфимыгъэкІыжъэу ма-зэрэ сыхэтыгъ. Цыфхэр зашъорэмэ афэдэмэ Іофа, тутын тхъапэ гъэчэ-рэгъугъэм ешъо. Ар хэт фэщэчын? Іух ал! Цуакъэу кызыщыхыгъэхэр слъэкІынхэу кызысэштэхэм, сыкы-зэхафэ пэтыгъ. Тхъэм сышеухъум ащ фэдэ цыфым. АрынкІи мэхъу Минэ узыр зыхихыгъэр. ТхъамыкІ! Зи мафи сфэщэчыныеп. Синасып о тутыныр зэрэзыІумылхъэрэр нахъ, сызэпллын шылагъэп, сикІыжыни... — ошъогум дэкІоежыщт фэдэу, шы-зым ыпшъэ кІыхъэу зэхышъи, Іэпэ закъор Іэтыгъэу жым щигъэчэрэгъугъ.

— Джау зэрэщытэ, тІофшІапІэ Іут бзылфыгъэхэр фызэтелІэх. Ти-пащэ ишъхъэгъусэу Мыдэй «олахъэ ыІапэ къэрэгъэсыси, неп ылуагъэми сидэхэжыи сыкъемыплъыжыи» ыІоу зэхэсхыгъэ. Ар зыІорэм иІэр зыди-хыжыщтыр ышІэрэп, ежыри зы-фэгъэзэжырэрэп. ЫшІэрэ шымыІэу, дунаир изэгъэфэнэу, кІуракІушъэм

фэдэу складыр къекІухъэш чІэт. Е-е дунэе зэІыхъагъ, ахэм амыгъэ-унэхъугъи амыгъэунагъи хулыфгыгъэ щыІэп. Сэ а бзылфыгъэхэр зэрэс-шлэхэу дунаим ышІэхэу цыф кыте-хъуагъэп. — Шъузым зыпишыжъэу НыбэзакІэ зэрэщыІэу ыІэ кыІэти, Іэпэ закъор лъагъэу жым щигъэчэ-рэгъугъ.

Шхъэгъусэр къэтэджи ыІэхэр ыпча-нэ итхэу, джэнаклэр зэрищэзэ лым кыепллыгъ.

— СилІытыгъужъ! Сыдэу уІуш! Хъау, уІушыщ, — ышъхъэ ыгъэсысызэ кыІуи, лагъэхэр Іанэм тырихыжъ-хи ордэ кІиІуыІэзэ тхъакІыплэм ыхы-жыгъэх. Шъузым ыгу къэкІыжыгъэ цокъэ тхъакІыгъэхэр Тутынашъом игуа-пэу зыщилэжыххэзэ «ош фэдэ шы-зыр Іэгъушъом исэу зэрахъан фае» зэриІогагъэр.

Бзылфыгъэм лагъэхэр ытхъакІыжъ-хи унэм кызыехъажым НыбэзакІэ хэчъыгъэу, купэу мэкъэ зэфэшъаф-хэмкІэ ордэ къэзыІорэмэ афэдэу, чыепырхым еоштыгъ. Шъузым чы-Іан фабэр лым тыриубгъуи, осты-гъэр кыгъэкІуаси, ищыгъынхэр зэ-рылэ унэм фиузэнкІыгъ.

НыбэзакІэ пчэдыжым кызэзтэ-джыжым шыузыр унэм ригъотагъэп. «Хэт ышІэра, тучаным клөгъэнкІи мэхъу, тэры афэмыухырэр, кытте-пІыхъэх» ыІуи, гүІэзэ ІофшІапІэм кІуагъэ.

ТІэкІу къэгужъагъэти, Іоф кыдэ-зышІэрэ бзылфыгъэхэр хафэу кы-фыреплэкІыххэзэ къебгъукІуагъэх. Ны-бэзакІэ сыхъат хъунрэ Іоф ышлагъэу зыгорэм фаеу складым кыпышъы-хъэгъэ унэм зехъэм, бзылфыгъэу исмэ яшъэф гушыІэ макъэ кызэты-ригъэуцагъэ. КъамыІэжъоу лыкІуати дэІуагъэ.

— Нычэпэ хъугъэр шъошІа? — мэкъэ еІыхыгъэкІэ Мыдэй уфагъэу къэупчІэ.

— Сыд хъугъэр? — зэгъотхэу бзылфыгъэхэр еупчІыжыи.

— НыбэзакІэ ишъхъэгъусэ Туты-нашъом дэкІоужыгъ.

Ахэр тээрэгъаІоххэзэ лы горэ нэ-гушІоу шысымэ къахалпъэмэ, сэлэм къарихызэ, блэкІыгъ. ИІыягъэу лым хэлъ шылагъэп, кызээркІоу фэпэгъа-гъэ, мыгузажъоу теуфыхъагъэу кло-щтыгъэ, ау фэбагъэ хэлъэу сэламыр цыфмэ арихыщтыгъ, мыдрэхэри хэтэ-джыкІыххэзэ макІэу шъхъащэ кыфа-шыжыщтыгъ.

— Шъолъэгъуа? — ыІуагъ къэтІы-сыгъэм, блэкІыгъэм Іапэ фишІызэ.

— ТымыІэжъоу! Тынэшъоу огугъа?

— Хъау, шъошІа? — къэупчІэжыгъ.

— Сыдым тигъэшІэн, — сигъу-нэгъурэ сэрырэ кызэзэдІуагъ. — Мыщ тыщыщэп, адэп.

— Адэ жары! — ыІуагъ зыфэ-хыгъэри тымыІэу. — Зигугъу пшы-рэр сыд аІуагъ...

— Хэта зигугъу тшыгъэр?

— Цыфыгъэр арыба. — Темы-лэІоуи ащ лыпытэу къэбарыр кІа-лэм кыырищэжыагъ. — А блэкІыгъэм бэнаклэхэр егъасэх. Сабыеу гъогум кытырищыжыгъэм ибагъэ шъорэшІи... Егъасэхэш, цыфы ешІыхэш, гъогу тырегъахэх. Дэхэми, дэгъухэми ныб-жыкІэу калэм дэхэр ащ инэплъэгъу ригъэкІыхэрэп. Зисабый клодыгъэр ащ дэжъ къэкІо, афэмыгъэдалорэр, афэмыджэрэр кыфащэ. ЗэкІэми амал къафегъоты, ІэпыІэгъу афэхъу. Чэщи, мафи ипчъэ зэлухыгъэу сабыІмэ гу-кІэгъурэ гупсэфыІлэрэ рагъуатэ. Зы нэбгырэп Тхъэм фелъэІугъэр, шІуагъэ фашІэмэ насыпыгъэкІэ зыфэзылты-тэжыгъэр. Лъэшэу зэрэфэрэзэхэр

кьэлөгъуай. — Зеригьэлъэшым нэмыкырэ кьэлуаклэ кыфимыгъотэу ынэ ежъашьохэр кыригьэклотыхэзэ кылуагъ. — Цыклуи ини, тыгъуаклуи уклалуи, зэклэми шъхьэклафэ фашы. Унэм имысыми, имашинэ гьогум тыригъуагъаеми, ипчъэ лунклэбзэ егъэтыгъуу цыф ылъэгъугъеп. Къетыгъуагъэхуи е унэм зыгорэ рахыгъуу кьашлэжырэп. Зегорэм ащ кьехуулагъэм шъукъедэлэу.

Гьунэгъу кьутырым кыкылыи щэкло-щэфаклоу кьалэм кьэлуагъэмэ зэрэмышлэху сабий цыклуитлу кышанэхи кложыгъэх. Сабыихэм ашлэщыр амышлэу, зэрэкложыныи амыгъотэу вокзалым кытырашыи а лым кыфащагъэх. Сабийхэр ытхьакыгъэх, ыгъэшхагъэх, ыгъэгъолыжыныху пэр кызыгъэхъазырым, гыным даублагъ. «Сыд кьэхуыгъ, сыд шъузыфаер?», — яупчыгъ. «Тадэжъ тыщэжъ», — алуагъ. «Чэщыр хэклотагъ, шъучыемэ, пчэдыжъ жьэу шъусщэжыныба», — ылуагъ. «Хъау, тьанэхэр гьумэклэщых, тыщэжъ», — алуагъ. Сыд ышлэн. Ригъэтлэсхьэху ыщэжыгъэх. Кьутырым нэмысыхэзэ бгыпэ зандэ горэм ехыгъэх, етланэ псыхьом кызынэсыхэм, машинэр кыгъэуцуи, сабийхэр зэпыришыи ядэжъ ыщэжыгъэх. Кыгъэзэжыи псыхьом кызызэпырэклыжыи, имашинэ луигъотэжыгъеп. Зигъэчэрэгъу-зигъэчэрэгъуи, «хэпшыхан цылэп» ылуи, лъэсэу гьогум кытехъажыгъ. Шлунклым хэтэу кьаклозэ бгы зандэм кьэсыжыгъэу, машинэ горэ кыкылахыи кьэуцугъ. Епллымэ, ежъ имашин ары. Кьалэмэ «хъайнапэ тыхуыгъ, кьытфэгъэгъу, мыры-мыры кытэхуулагъэр, тинасыпты, уитхылымэ игьом тьаплыгъ» алуи, зауыхыжызэ машинэм кырагъэтлэсхъажыи, кьелунклэхэзэ бгым кьыдафьежыи, агъэзэжыи кложыгъэх. Пчэдыжыи лпыр машинэм идэлъхьаплэ зыдэплэм, клэпсыбзэху, хъашьохэр ателъхъажыгъэху шэрэхъ лъэкьуипл дэлъху кычлэклыгъ. Бэ ащ хуыгъэшлагъэу кьэхуулагъэр, зэклары кьэлотэгъуай. Кьызэраложырэмклэ, зыхэс хъаблэм псэушхьэу хэсхэр кызылуклэхэклэ гушлэщыгъэх, загъэукло-рищтыгъ, ашъхьэхэр лэтыгъэху кьэуцухэти, зэрагъэтлэхуыщтыгъ. Джары сэ зыклэсуагъэр... Цыфыгъэр пелуаными пелэщт, — кыуухыгъ пэлэ зэгъэклыгъэм икьабэр.

Гьэшлэгъонхэр кьэлотатэх. Тэ тигъунэгъур шым тесэу Чабэм зэкломиш шуатыгъуи, тхьамыклэр лъэсэу кьэкложыгъагъ, — сигъунэгъум кыкылэгъэсты.

— Зыгорэклэ кьурмэны кышлыгъэмэ? — клалэр кьэупчлэ.

— Ащ тхьамыклагъоу кыльэгъугъэу кылотэгъэмэ уасэрэгъэдэлэу, Чабэр а лпыр зыщыпсэурэм кьабгъэхъыжыи! — Кьэпхыжыгъэми укыгъэуклытэжынып, — сэри кыкысэгъэхъожыи. Кьалэм кьеджагъэх.

— Емыклу шъумышы, сэсыехэр кьэчъэнхэклэ енгъугъа, — ылуи клалэр тэджыжыгъэ.

Псыгъо кыхъу, иплэо зэгъэзэклыгъэ гьучылунашхьэм фэдэу плыеу, ылакъохэр зэригъэпкыхэзэ зэнэкьокьурэмэ афиуэнкыгъэу ахъхъажыщтыгъ.

— Сехъуапсэ, — клэпылпъэжыи зэ сигъунэгъум кылуагъ.

— Сыда узэрехъуапсэрэр? Зэрэ-кыхьэр ара?

— Хъау! Ар итеплэ, ыклоцлыкэ — щэклэ гъэпкыгъэу кьэху. Дунаим илыгъорымэ джыри ыпэ кьуагъэп.

Тыгъэр кьохъажыгъэу зэнэкьокьухэр аухыгъэх. Кьэтщэгъэ клалэхэр гъэпсэфыллэм дгъэклотэжыи, сигъунэгъурэ сэрырэ шахмэтымклэ зэнэкьокьухэрэр зыщыклорэ унэм тычлэ-

хъагъ. Ешли емышлэ зэфэдэу егъэзыгъэху члэтыгъэх. Ешлэрэмэ лупшлэр луашхыкыжыи гухэлпыр шъэфэу зэрэхъэщтыгъ, емышлэрэмэ алэхэр лэтыгъэху зэщыхъажыи зэ шлыкэ пчъагъэу илэхэр зэхъафыщтыгъ. Ошлэ-дэмышлэу слэгъуапэ зыгорэм ыкьудыи. Сыкыизэплэклымэ, Кыхьэр ары.

— Адэ, сэ сыкышъулъэху. Неклох, тлэклэ тыхэгъозэщтыгъ, — ылуагъ ыбгъэу кыпшырэм теожызэ. — Сщыгъупшэжыи пэтыгъ, нэлуасэ шъу-зэфэху. — Кьалэу кыгъум лалэ фишли, — Зикъэмыш, — ылуагъ.

— Ар лофа, кьедгъэцэнба, — ылуагъ сигъунэгъу. Кьалэмэ ауж титэу лэтыкыныплэм тырашагъ.

— Ашъхъэ хэгъэнагъ, мыщ кычлэхъан цылэп. Уплэкьулгъэ лоф! — ылуи, бэшэрэбыр ибгъэдэжыбэ кырихи, Зикъэмышэ кышлэгъэ тхылыплэ стэчанмэ аркыи кьаригъэхуагъ.

— Мыри сыд щыц? — сигъунэгъум тхылыплэ стэчаныр ыупышкыуэ ыгъэшлэгъуагъ, — дэпшхыжыи хуи.

— Ари загъорэ тэшлэ, ау сыд фэдэклэ уешъуагъэми, клэхуыр зы — уигъэутэшъощт, — ылуагъ Зикъэмышэ ятлонэрэ бэшэрэбыр кыштэзэ.

Шьоным ныбэклоцыр ристыклэу лъэдэкъапэм нэсэу ехыти, чэфыр хэлъэу кьыдэоэжыи, шъхьэм кьэожыщтыгъ. Дэшхын щымылэм бзэр зэшланэзэ кытлэтагъ.

— Олахъэ, — ылуагъ сигъунэгъур кьэушыи, — тхъупсыр гъожыбзэу кыпычъэу мэлыл гъэжыагъэу тыгъуасэ сапашхъэ итыгъэр згъотыжыгъэмэ...

— Мамырысэ стырыр тебгъапклэ-зэ, — кыхыгъэхъожыи Кыхьэм. Щыми тлупс кьэчъагъэу тызылбзэи-жыгъ.

— Арэп, уимыгъэлэбэ-лэбэщтмэ узклэщыщтыр сыда? — Зикъэмышэ кьэупчлэагъ.

Сэри бжыныф цыгъур тетэкъуагъэу тхъачэт гъэжогъэу стырым игугъу кьэсшыгъ, ау хъатэу сыкыра-дзагъеп. Ащ ыуж Кыхьэм кылуагъэм щэлэгъэр щытыухыгъ:

— Нэшэбэгу шлолу горэ моу «шкяпч» кыригъалоу... щыбжыи клэ стырэу е кьэбэскъэ гъэшлэгъэм кьон упклэ-тагъэр тетэкъожыгъэу дгъотыгъэмэ... — Кыхьэм зыгорэ рипхыхъэрэ фэдэу ылапэхэр зэблэгъэху-шъутыи, ылуи пшлэ бгъуэзэм клампл кызарегъэложыи, тыкьэтэдэжыи, тызылбзэижыи клэн ешлалэм тыкычлэкыжыгъ.

Тызыщыгъуырэ тымышлэу мэзэхэм тыхаплэу тыщытыгъ. Кыхьэм шлункыр ыгъэунэшклорэм фэдэу ыжэ-клэпэкь кыхъэ зерищэщтыгъ.

— Чэщыр хэклотагъ. Тучани шхалпэ зэфашыжыгъэх. Кьэлэ тэрэзэхэм мыщ фэдэ чыплэмэ пшхышты узэшъ-щити ашащэ. Тэ тикъэлэ шъуаджэ анахъ мыхъун хабзэу цылэр зэклэ щызэрэхъэ. Тумы мыхъуныи! Пклэ илэп аш! Неклох тадэжъ, шъукъебла-гъэх! Тызэшъони тшхыи идгъотэн...

— Чэщныком хъайнапэ, унагъор дгъэгумэклэу, — сигъунэгъум ало хабзэр кылуагъ.

— Гъэучылалэр ушъагъэу шхалпэм ит, мыхъу хъумэ, шъхъэгъусэр кьэты-мыгъэушэу, тэр-тэрэу зыдгъэшлэжыи. Тызэдэклоцыри чыжэп.

Зэрэгъушылэхэзэ кьэсыи Кыхьэм хьаклэхэр унэм ришагъэх. Макъэ амыгъэлунэу цуакъэхэр зыщахыгъэх. Шлунклыгъ. Зи кьапэгъоклыгъеп.

— Мэчыен фае, — тэр-тэрэу зыдгъэшлэжыщт, — Кыхьэм кыпиупкыгъ.

Унэм ихъэхи остыгъэр хагъэнагъ. Пчэгум пхъэнтлэкьухэр клэпырытхуэ лэнэ хъурае итыгъ. Ащ ыкыбклэ пи-

анинэ цлэплышхо щытыгъ. Шъхьаны-гъупчъэ пэлухъом бзылфыгъэ джэ-нэклаком фэдэу упхырыплыщтыгъ. Нэфынэм гъунджэр пэджэжъэу нахъ ыгъэлэшыщтыгъ. Дэпкыи хэтэрыклэ-хэр, пхъэшхъэ-мышъхъэхэр лэгъэ те-шъошхом илэху тешыхъагъэу сурэ-тышхо пыллыгъ.

— Шъуэтысэх! Мары джыдэдэм шъузгъэтхъэщт, — ланэм зытыришаи бысымым ылэхэр тамэм фэдэу кы-лэтыгъэх. Кьэлэбэхи гъэучылалэм ыкьопс кыкыудыи, ау пчэр егъэ-тыгъэу кычлэклыгъ. Кыхьэм ынатлэ зэжъоу зэригъалыи, ынапцэхэр зэфэ-шагъэху зэришагъэх, жэклэпэпкыи нахъ кыхъэ ышлыжъэу, ылуи пшлэ пьа-клэхэр зэтефызагъэху чыжъэу кы-луигъэщыгъэх, ылэбжъанэмэ яцэ-кьэжыгъ... Джащ фэдагъ Кыхьэр еджэ зэхъуми, зыгорэ кыфэмышлы зыхъуклэ, ылэбжъанэхэр ыуцэгъу-щтыгъэх.

— М м... — шъабэу клэбыулыгъ. — Хъурэр гъэшлэгъоны... Егъэтыгъ. Ар ихэбзагъеп... Ащ фэдизэу лэфеп ар, мары лунклыбзэр кьэсхыщт. Зы уц мыгъо горэ щылыгышъ, жыи клэб-гъао мыхъунэу ело, лунклыбзэр зыди-штагъ. Шъукысажэу, мары сыклони кылысыщт. — Шъузыр зыщычыерэ унэм ипчэ кылуи, зэрэклыхъэм нахъ кыхъэ зишлыжъэу, лъэпэпчыеу клалэр ихъагъ. — Шамсэт, учые-жыгъа?

Макъэ кьэлугъэп.

— Шамсэт, учыежыгъа? — джы-ри упчлэжыгъэ.

— О узэрысым, Хъайуан, ушы-чыежыи пльэкышмэ ошлэба? Пы-лым фэдэу, лъэбгъуу, озекло. Сыд кьэхуыгъ?

— Къуаджэм кыкыгъэху хьаклэ-хэр скыгух. Гъаблэм егъалэх. Моу лунклыбзэр кысэти, тлэклэ язгъэ-шхынышъ, икыжыщтыгъ. О угумэклэи ищыклагъеп. Чые...

— Нэшъу мыхъун! Джыри уешъо-гъаеу укьэкложыгъи. Кыостын щы-лэп. Игъэкыжыхэри гъолыжы! — шъу-зым кыпиупкыгъ.

— Хъайнапэ сымышл. «Сишъхъэгъу-сэ шъуалъэныкыо щыц» сьуи ясуагъ. Якъэгъушылаклэ, емызыкыуах. Клэлэ шлагъох. Гъэсагъэх. Мастер спорти ахэт.

— Ощ фэдэ хъэшъо-мэлышъох! Гъэсагъэхэр чэщыр хэклотагъэу хьа-кьаглохэрэп. Уемышъуагъэми урагъ, уадешъошъ, упоркыи зэ укьэкложыи. Сыкьэмыудэгоу осуагъэр шлэ!

— Сэрклэ адыгэ шэн-хабзэу щылэр уцужына? «Шъукъеблагъэх», сьуагъэти, сауж кыхъэхи кьэлуагъэх. «Уишъхъэ-гъусэ хэтмэ ащыщ?» алуагъэти, Шьоя-шлэщэр сьуагъэ. «Шьояшлэхэр цлэры-лоху, ябзылфыгъэхэр пцы гуащэху тикъуаджэ щэпсэху» алуагъ. Ташлэу кычлэклымэ... Хъайнапэ сымышл, сьо-лэлу, лунклыбзэр кысэти, сэ псын-клэу згъэшхэнхъэ, изгъэкыжыщтыгъ. Шъузым зызэпыригъази гъолыжыгъэ.

Кыхьэр лунклыбзэм лыхъоу лэбэ-лэбагъэ, макъэхэр кыгъэлугъэх, ау зи ымыгъотэу плэклорым кыхэтлыс-хъажыгъ. Бысырыр кьемыклоу шъу-зыр кызышлэтысхыи, «а гъогурь-клож, сыгъэчыеба» ылуи, лым лъа-кьоклэ кьелункли плэм кыхидзыгъ, Одыр лъэпэжыи, пхъэнтлэклум еутэкли ынатлэ тыриутыгъ.

— Унэ хъашъо клэбзагъа? Кьыуа-лорэр зэхэмыху? Санэлу икыри сы-гъэчый. Неущ жьэу лэфышлэ сыклон фае.

Кыхьэм ынатлэ ылыгъэу кьэтлы-сыжыи, зи мыхъугъэх фэдэу лъэ-лоным кыпидэжыгъ.

— Сынэ искыжына? Кьэлуа-гъэх... Осэлэба, енгъугъау уашлэклэ, игугъу дахэклэ кьашыгъ. «Пцыгуащ»

алуагъ... Ащыщ горэм удеджагъэуи кычлэклэныкыи мэху. Сыхэмыукурэ-мэ, ащ фэдэ горэми игугъу кьашыгъ.

Шъузыр фэмыщэчыжъэу кьэтэ-джи ужъунтагъэ, етланэ губжыгъаеу кылуагъ:

— Кло синасып стадион псаур кызырэмьшагъэр. Тлэри зы, сыбгъэ-гупсэфыщтэп! Ау сэ ар клэу пфэс-шын, икыжыщтхэмэ! Моу пхъэн-тлэклум едзэклыгъэ джанэр кысэт!

Кыхьэм джанэр шъузым кырити, хьаклэмэ кьахъажыгъ. Хьаклэхэр сурэт шлыгъэу дэпкыи пылагъэм лалэ фашызэ еплыхуэ, зэдаохуэ щытыгъэх.

— Боу лэпэлэсэм, уелэнышъ, кып-хын фэдэу ышыгъ. Мыщ фэдэ уиунэ итмэ, щыклагъэ уимылу унэр ушъэгъэ зэпытэу кыпшыхъунба, — Зикъэ-мышэ кьылуагъ.

— Хьалэмэту шлыгъэ. Узэплырэи ымэ кыюу. Нэшэбэгур кьэцэу, кыкылачыгъаглэ фэд, — гъунэгъум кыхыгъэхъожыгъ.

— Мары нэшэбэгуи, шлолуи, зэклэ кьэхуыщт. Шъумыгул, — бысымэу кыхъажыгъэм кылуагъ.

— Олахъэ емыклоу тыпсэугъэм. Чэщныком шъутэгъэгумэклэ... Сыда унатлэ кышышыгъэр? — сэри се-упчлыгъ. — Теутыгъ лаеу.

— Аа... лэфеп ар! Шъузыр кьэ-гъэушынэп сьуи, остыгъэр хэсымы-гъанэу лунклыбзэм сылхыхъуэ, сы-лэпауи пхъэнтлэклум натлэклэ се-уагъ. Хъужыщт ар! — ылуи бысы-мыр щыгъэ.

Ащ дэжыи пчэр кылуи, чы-еныбэушэу, ау нэгъушлоу, дышъацэр кылуи, ышъхъэ пырацэ лэ пчэ-рыхэмклэ зэригъэфэжыи шъузыр унэм кыхъагъ.

— Мары Сэтэнэй гуащэри кьэсыгъ! — Кыхьэм ылэхэр зэщыхуагъэх. Чэщныкыо сэлэм зэрэхыгъэ.

— Олахъэ дэгъоу шъушлагъэм шъу-кызырэкьуагъэр! Унэм исым ренэу селъэуштыгъ, «къуаджэм шыщмэ уалу-клэмэ кысфашэх» сьозэ. Симыгъэ-гумэклэ шлоигъоу бэрэ кысэлъэлугъ, «щылъ», ылуагъ, ау сфэщэчыгъэп. «Шьоешымэ ащ фэдэ хабзэ ахэлъэп» сьуагъэ. «Сшынахыклэ ахэтыи сшлэ-рэп, симыльэгъуху, симыхъамел зы-луамыльхъэу, изгъэкыжыщтхэп», сьуи сыкьэтэдэжыгъ. Шъуулысы! Зыгорэхэр кыгъоу кьэкложыи хабзэти, гъомы-лапхъэхэр згъэхъазырыгъэх...

Гъэучылалэр шъузым кызылуи-хи, ланэм шхынхэр кытыригъэуца-гъэх. Кызыхамыгъэщэу, ау замы-шлэжъэу хьаклэхэр шхагъэх. Щаири хъазырыгъ. Сыхъатым ехъурэ шысы-гъэху, хьаклэхэр унэм кыкыжыи-гъэх.

— Шъуз зилэм сехъуапсэ, — ылуагъ Зикъэмышэ. — Унэм уимы-клэу узыфаер огъоты. Узыфаем ошхэ, уешъо... Кыпфэгумэклэи унэм зэрысыр пшлэу ушылэныр насыпыгъ. Кыхьэр насыпышлэ! Ольэгъау, шъхъа-ныгъупчъэ пэлухъохэр джэнэклэ дэ-щэжъэмэ афэдэу лэтыгъэху... Пи-анинэ цлэплышхор... Уфаемэ, кып-феоштыгъ, ордэ кыпфалощт, — Зи-кьэмышэ ылапэхэр пшынэм еорэм фэдэу зэблэгъэчыгъэх. — Гъэса-гъэх... Кьалэ алоны.

— Ащ фэдэ бзылфыгъэр лэгум исэу кьепхъакына! Олахъэ сэ си-нэгъуыцэ ныор арыгъэмэ, кьашы-кыи пшъхъэ кышчытэныгъи. Си-тхъэ закъу, агурэ апсэрэ зэхэлъэу зэгурьлоху псэурэмэ узьаплэклэ, тызэрэщымылахэр кыбгъурэложыи, — сигъунэгъум кылуагъ.

Хьаклэхэр зэрэхъуапсэхэрэм пы-дзагъэу тхъаусыхъэхэзэ хьаклэщым кьэкложыщтыгъэх.

Яш I уш I агъэ к I одыш I тэп

Сэ «Адыгэ макъэм» седжэ-ныр сикIас. Ащ бэмэ къатхы янэж-ятэжхэр зэрэпсэуштыгъэхэр, къауатэщтыгъэхэр диным фэгъэхьыгъэми, нэмыкI лофыгъо-хэм япхыгъэхэми.

Ныж-тыжхэм къаплолэн плъэкIыштыр бэба. А зэкIэри къэптхын хъумэ, тхылъ псау-ри икIуштэп. Ахэм унагъом ло-фэу щашIэрэр къэппчыныр Iэ-шIэхэп, Алахьым ащ ыпэ ло-фышIэ сегъакIу, мыхъужьымы, зы лоф узпыллыштыр. Ау ар зэхэзышIыкIау шыIэр макIэ. Ежхэри кIэлагъэх, якIэлэгъум къинэу альэгъугъэр ахэм агу къэкIыжъы. Акъомэ якIэлэцIы-кIоу къакIэхуьхэхэрэр акла-плухъэх, лофышIэ кIыкIыжыштымэ ашхыштыри агъэхъазыры, хъыз-мэт лофшIэнэу щагум дэлъы-ри макIа? А зэпстэур зэкIэ агъэтэмамы. Сабый цIыкIухэри нэнэж-тэтэжхэри Алахьым егъэпсаух, сабиймэ янэ-ятэхэри Тхъэм кIеуххумэх.

ЯкIубэжъо Цыекъоу шыуи-шэм абырикIун фэдиз кIуачIэ зыхэлъыгъэм, Дэгужьыекъо КъунчыкIорэ ышнахыкIэрэ къяхъулэгъэгъэ тхамыкIагъомрэ хышъэу ахэм апылбьмрэ сянэж къырагъэуатэзэ атхы ашло-игъоу АдыгэкIалэ кIыкIыхи куп хъоу къэкIогъагъэх. Ахэм Ле-нинэхъаблэ шыцэу Теуцожь Хъабибэ ахэтыгъ, джэнэтыр Тхъэм кIырет. Сянэж а хышъэ гъэшIэгъоньр заригъэтхыгъагъэр бэдэдэ шIагъэ, ау тэ джыри тшыгъупшагъэп, тхылъэу ар зыдэтыр архивым чIэлъ ало. Сянэжъу ЛIыхъурэе Гоцэмыдэ а хуьгъэ-шIэгъэ гъэшIэгъонхэр зарегъэтхым, илъэсишъэ Iэпэ-цыпэ ыныбжыгъ, акъыл шы-уагъэ имыIэу, шыгъупшагы ымы-шIэу, ащ фэдиз зибгъэ хы-шъэр, пшысэ пломи ухэукоштэп, аригъэтхыгъагъ. КIалэу къэкIуа-гъэмэ сянэж зальэгъу зэдэгъ-ушIэжыгъэх, «мо нью цIыкIум сьд къылотэжъын ылъэкIын»

зыфэплон фэдэу, «ипсауныгъэкIэ тежъугъэупчи, джыри псауныгъэ пытэ иIэу бэрэ шыIэнэу ты-фэжъугъэлъауи тыдэжъугъэ-кIыжъ» алуагъ. Чылэм шыщ кIа-лэу Теуцожь Хъабибэ къэгущыли «Хъау! Ауштэу шытэп ар, а нью цIыкIур боу джыри нью чан непэ рыгъунэу, ыныбжыи шыуегупшыс, ежъымы шыуеплI. Ау зэрэщытызэ, инэмаз уах-тэ блимыгъэкIау ешIы. Арышъ, тильэгъун етэжъугъау, къыIорэм теплъын». КIалэмэ ялъэгъун сянэжэ ралуагъ, зи къэзымыло-шъун ашлошIыгъэ нью цIыкIум упчIэ гъэшIэгъонхэр къытыгъэх, джэуапхэри кIалэмэ ратыжъы-гъэх.

ЫпшъэкIэ къызэрэщытIуагъэу, моц фэдиз зыкIыхъэгъэ хышъэр къызэшIомынэу, хэукъоныгъэ ымышIэу аригъэтхыжыгъагъ, тэри тьянэж кIуачIэу, гъэрэ-тэу джыри иIагъэмрэ шыгъуп-шагъэ зэримышIыштыгъэмрэ тшIогъэшIэгъонэу тымыгушхон тлъэкIыштыгъэп. КIэлэ тхакIоу къэкIуагъэхэми ашлогъэшIэгъонэу бэмэ апашъхъэ щалуагъэу зэ-хэтхыжыштыгъ. Сянэж ащ фэдэ хуьгъэ-шIэгъэ гъэшIэгъонхэр къылуатэхэ зыхуькIэ, ахэтыгъэм фэдэу, онэ лъэрыгъым шым те-сым ыпIакъохэр пытэу итэу, шыбгыр лъэгонджитIумкIэ ылы-гъэу, итIур шъхафитэу, ыпэкIэ шыIэр еомэ, риутэхэу, ыужкIэ кIыкIырэри хыгъафэу, джащ фэдизэу нахь лIыхъужьыныгъэ зезыхъагъэхэр къыхигъэщы шлоигъоу къылуатэщтыгъэх. Ащ фэдиз кIуачIи, псауныгыи къызы-хэкIыгъэу сэ къысшIошIырэри къэсIон: сянэж егъашIэм имы-лофмэ ахэгущыIагъэу, чылэ лофри зэригъэзэфэгъэп, зэмызэгъы-ныгъэ яунагъо илъыгъэп. Сянэж-ссятэжмэ агъэлъапIэщты-гъэх быслъымэныгъэр, адыга-гъэр, цIыфыгъэр. Унагъом ис-хэми ахэм уасэ афашIыштыгъ, ар нахыжъхэм къалэжыгъэу щытыгъ.

Арэуштэу псэуштыгъэ унагъор нэбгырэ пчъагъэу зэхэсыгъ илъэс бэклаерэ. Къуишчыр, ны-сишчыр, пшыр, гуащэр, сабий-хэр. Ащ фэдэ шэн-хэбзэ дахэ яунэ имыллыгъэмэ ащ фэди-зырэ зэхэсынхэ альэкIыныя? КIэлэцIыкIумэ яфэлэ-фашIэхэр аухэу кушъэм зыхапхэжъхэкIэ, лоф горэхэм нысэхэр ауж ихъэ-штыгъэх. Гуащэм ахэм арило-штыгъ: «А нынэ, тэ тфэмьшIэ-жъын мы унэм илъэп, Iэгуми дэлъэп, кIэлэцIыкIухэм шъуа-фэсакъ, Тхъэр сакъ, сабийм тхамыкIагъо горэ къехуьлэмэ, «нысэхэр хуьпхъэти, къяху-лагъ» алоштэп, «ЛIыхъураемэ янысэмэ кIалэ афэлэгыныя» къышъуалошт». Мыщ дэжъым кIалэхэр зэрэнахь лофыр, лоф-шIэныр егъашIэм уухын зэрэ-мылэкIыштыр гуащэм нысэ-мэ агуригъалоштыгъ. Джары сэ сянэжъэу унэгъо унэшъо дахэ унэм изыгъэлыштыгъэр нысэмэ зэрэдэгущыIэщтыгъэр, зерафы-штыгъэр. Нысэхэри дэигъэхэп.

Тэри тиунагъокIэ а тятэж-тянэжхэм яшагу дэхэхшо ты-дэсыгъ, сэ нахыбэрэм сянэж дэжэ сышыIэщтыгъ, пхъэнтIэкIу лъхъэнчэ цIыкIум сытетэу тхъ-ми сыфеоштыгъ, загъори тхъ-уальэм сIабэтIэ, сIапэмэ сIаб-зэижыштыгъ. Ащ фэдэу сIапэ себзэижызэ зэ сыкыльгъугъ, а чIыплэм зи къысIуагъэп, тIэкIу тешIагъэу сянэжэ къыс-фэсакыIпэзэ «А нынэ, тхъ-уальэм уимылаб» зэрилуагъэм тетэу, къыригъэжъэгъэ лофыр зыфэгъэхыгъэр къэсшIагъ, тхъ-уальэм уилабэу плапэ уебзэ-жыныр зэрэмытэрэзыр къыз-гуригъэлуагъ. Ащ фэдэ пчъагъэ къысшъхъэпэнэу гъэсепэтхыдабэ сянэжэ къысфIоIагъ, а лъэхъ-ным сэ илъэси 7 — 8 сы-ныбжыгъэр.

Адыгагъэм, цIыфыгъэм, ди-ным альэныкIокIи сянэжэ къы-сIоштыгъэхэр непи сыгу къэкIы-жъых, ныжъым узэрэхъун нэ-

мыкI къыуиIона?! ДунаекIи, ахърэткIи сыфэраз синанэ, джэ-нэтым Тхъэм тышъызэуегъэкIэжъ.

Арэуштэу псэухэзэ, лъыгъэ-чъэ зэошхо мэхъаджэр къе-жъагъ. ЫпшъэкIэ къызэрэщысIуа-гъэу, сятэшмэ шъуз-кIалэхэр ялагъэх. Сятэ къыкIэлъыкIорэ сятэш тхамыкIэр заом защэм, кIэлитIурэ зы пшъэшъэжъые-рэ илагъэх. Зэо мэхъаджэм зэрэлухъагъэм тетэу якIодыкIэ амышIэу хэклодагъэмэ ащыщыгъ сятэшэу илъэс 30 нахь зы-мыныбжыгъэр. Непэ къызы-нэсыгъэм ащ илъфыгъэхэм ты зилэмэ яхъуапсэхэзэ къэтэджы-гъэх. Шъхъэгъусэу, ныбжыкIэ тхамыкIау къычинагъэм са-бийхэр ыпIугъэх, ригъэджагъэх, унэгъо дахэхэри ялэ хуьгъэх. Сятэш анахыкIэм уIэгъэ хы-лъэхэр телъэу къэкIожыгъагъ, ау бэдэди ымыгъэшIэжъэу иду-най ыхъожыгъ.

ЫпшъэкIэ къызэрэщысIогъа-гъэу, лъыгъэчъэ зэошхом ыпэкIэ ахэр зэкIэ зэхэсыгъэх. Пчыхъэ горэм лофшIэнэу ялэр зауым, пшымрэ гуащэмрэ яунэ ихъа-жыгъэх, ахэм ауж, зэряха-бзэу, нысэхэри яунэмэ якIужы-гъэх. Сятэжэ зэрихъажъэу гъучI плэкIорышхоу щытым зыхигъэ-кIагъ, сянэжэ гъучI хъаку цIы-кIум кIэлъырытIысхыи, пхъэ тIэ-кIу пильхъагъ, цы ныкIодж иIэ-ти, хъэцыкур къыштагъэу еджы. Сятэжэ зыгорэхэр къеуатэх, сянэжэ ащ едэлэу. Шъхъэгъусэм игущыIэ зэпигъэуэгъэти, сянэжэ къеупчIыгъ:

— СыкъэгущыIэ хуьшта? УигущыIэ къэуухыгъэмэ, сэри зыгорэ къасло сшIоигъу.

— Хъун горэ къэпIощтмэ, къало, сыкъэдало.

— Мы лофыр о къеозгъэгъа-жъэ сшIоигъуагъ, ау о къеб-гъэжъэн шыIэп, арэу зыхуькIэ, сэ къэсIощтэ. Къо горэ зыхэтэ-гъэгъэкI, — сянэжэ игущыIэ зэпигъэуэгъ.

Сятэжэ псынIкIэу къызщыльэ-тыгъ.

— Сенэгугъэ зы хъун къызэ-рэмылоштым, «ЛIыхъураехэр зэмызэгъэхэу зэхэкIыгъэх» къы-сIагъалоу. Къо горэм угу хигъэ-кIыгъа? Нысэмэ ащыщ горэм зыгорэ къыуиIуагъа?

— Ярэби, я Алахь, — сянэжэ макIэу, шъабэу къырело сятэжэ, — зыми сыгу хигъэ-кIыгъэп, зыми зи къысIуагъэп, ау къомэ унэгъо зырыз ялэн

фае. Сыда ащ емыкIоу хэл-лъагъорэр, пегъымбархэри зэхэ-кIыгъэх... Зи къэсIожырэп.

Мы чIыплэм шъуегупшыс нахыпэм хульфыгъэм бзыл-фыгъэм Iизын римытэу къэ-гушылэнкIэ зэрэушIэщтыгъэм, яшъхъэгъусэ хульфыгъэхэм осэшхо афашIыштыгъ, ямыуп-чыжъхэуи зыми кIощтыгъэхэп. ЗэхэкIын лофыр ащ щагъэтIы-лыгъ. Арэу щыт нахь мышIэми, сятэ а лофыр зэхихыгъ. А лъэ-хъаным ащ бригадирэу лоф ышIэщтыгъэти, чы-пчэгъухэр къа-ригъащи, сятэжэ-сянэжъмэ ялэгъу зы халэ хъун дэлъыгъэти, ахэм апэчыжъэ зымышIы шлоигъоу, унэшхо тфидишъхъагъ. А лъэхъа-ным чыиф унэх ашыштыгъэхэр.

Джауштэу тятэжэ иIэгущхо тыкыдэнэгъ, кIалэхэм яплункIэ янэ-ятэхэр Iэпылэгущхоу къы-зэрафэхуьшхэм ренэу ицыхъэ телъыгъ. Тятэ-тянэхэр лофышIэ къэтхэу тэ еджапIэм тыкыкIы-жыгъэмэ, тьянэжэ дэжэ тычъэ-штыгъ, ежъыри хъазырэу илэр псынIкIэу къытфытыригъэуо-штыгъ. Мы чIыплэм сэ къасло сшIоигъор ныжэ-тыжъхэм уасэ афэпшIын, бгъэлъэплэнхэ зэрэ-фаер ары. Ар къызыгурымыло-рэр хэделыхъэ.

Сянэжэ тхамыкIэм къомэ унэгъо зырыз ялэн фаеу зэри-луагъэр сятэ ышынахыкIэмэ зэхыхыгъ. «Тиамал къызэрихъэу тышылэн» алуи, унэгъо зырыз ялэ хуьгъэу шыIэхэзэ, зэо мэхъаджэр къежъыи, апкыхэр мы-уцугъэхэу мэшIо лыгъэм пэлу-хъагъэх... Алахь закъом ащ фэдэ тхамыкIэгъошхо цыфхэм аперэмыгъэлъэгъужь. Дунаир мамырэр, зауи, гъабли щымылэу, сабийхэр янэ-ятэхэм ялорышIэ-хэу, яжъымэ алорэр ашIэу, якIэ-мэ ашырэр ашхэу, зэдэлужъхэу, агуIкIэ зыфаехэм алэкIэ лъы-Iэсхэу шыIэнхэу сафэлъало. НыбжыкIэ цIыкIухэр, шыуатэж-шъуанэжхэр, шъуатэ-шъуанэ-хэр, шъуилахыпхэр шIу шъульэ-гъух, лъытэныгъэ афашъушI, ахэр зэблихъун ылъэкIынэу джыри дунэшхом зи къытехуа-гъэп. Ахэри шIу зымылэгъоу, зымылпытэхэрэр Алахьталэм шIу зэримылэгъуштым шъуе-гупшыс. Алахьыр боу лъэш, боу кIуачIэ, къыпфишIэни, къыуишIэ-ни ылъэкIыштыгъ, боуи зафэ ар!

ШЪХЪЭЛЭХЪО Минхъан.
Хъатикъуай.

СЭМЭРКЪЭУМ ИКЪОГЪУП

СымышIэ хъуна?!

Зэошхом Хэгъэгури, цIыф жъугъэ-хэри къелыжъыхыи, шыIэкIэ-псэукIэм нахь рэхъатыгъо зегъотым, общественнэ движениехэу кIэлэцIыкIу ыкIи ныбжыкIэ плуныгъэмкIэ анахь мэхъанэ зилэ ху-гъагъэхэу пионериермэ комсомолымрэ чаныгъэ ин ахэлъыгъ, уахътэм дэжъын-чыхэу аублэжыгъ. Анахь еджэкIо дэгъу-хэр пстэуми апэу комсомолым хэхъаным фагъэхъазырыштыгъэх. ЗихэхъогъухэмкIэ мы лъэбэкIур къызэрыкIуагъэп — зэрэ-лъэкIэу Уставыр зэрагъашIэщтыгъ, еджэ-ными егугъуштыгъэх, къоджэ еджаплэм иобщественнэ лофыгъохэми зэрэлъэкIэу ахэлэжъэнхэр япшъэрыллыгъ. Адыге-им иеджэплэ пстэумэ, хэгъэгущхоу СССР-м зэрэщышхэр амыгъэгъуащэу, пчэдыжэ линейкэхэр зэкIэ гурыт еджа-плэм икласхэр хэлажъэу ащызэхашъ-штыгъ. Дэгъури, дэири ренэу нафэу щытыгъ. Емыджэрэм фагъэгущытыгъэп, еджэрэм игъогу нахь зэнкIагъ.

Бамбэт — кIэлэ ушъэгъэ зэлэкIэлъ дахэр, еджэкIо дэгъугъ: пытэу хэу-цоу, сакъэу далэу, тхылъыр игъусэшIоу. КлассымкIэ апэрэу комсомолым аш-тэнэу къыхахыгъэ нэбгыри 4-м ащыщ. Ау адрэхэр — пшъэшъэжъыех; ежъыр — мы комсомол лофым нахь тегъэп-сыхъагъэу, ащ нахь хэшIыкI фызиIэу гугъэщтыгъ — иурысыбзи, итарихъ хэ-шыкIи, исэнэуштыгъи адрэхэм ашъха-дэкIы. Сыдыми, зышыгугъыжъэу, ыпэкIэ къэатым ыгъэгущоштыгъ. Мафэу рай-он гупчэм зышыкIощхэри къэсыгъ. КIэф-пэф дахэхэу зы еджаплэ икIырэ ку-пыр комсомолым хэхъанхэу кIуагъэх.

«Сэмэркъэуа комсомолым уаштэныр?!» ыгу къыгушIуIкIэу зэриложыштыгъ кIалэм. Райкомым изэлукIэплэ унэ зэлугъэкIо-тыгъ: еджакIохэм къахъэх коммисси-ем хэт цIыф гъэсэгъэ Iуш зэдыпэбгъухэ-ри: ахэтых ахэм лIыкухэри, нахь кIалэхэри, бзылфыгъэхэри — Мира

Мосовнари (урысыбзэмкIэ езыгъаджэ-штыгъэхэри, Iазэба, къащэжыгъэу мыщ шIы).

Апэрэ жьоныгъокIэ фэбэгъугъ. Бамбэт гъончэдэж шIуцIэбзэ лъэпэбыху гъэ-жыгъэм джэнэ фыжыбзэр дэупкIагъэу, галстук плыжъыр пшъэм дэпхагъэу, хъалэл нэгущыгъэу апашъхъэ къиу-цуагъ. ИгъэпсыкIэ зэрэпылухъанчэм фэдэу дэгъоу еджэмэ ыкIи комсомо-лым и Устав икIоу ешIэмэ, упчIэхэр къытыратакъозэ, ауплъэкIуштыгъ. Уп-чIитIу, щым джэуап къаритыгъэу, анахь къаигъэшъо лIышхор къеупчIыгъ:

— И еше один вопрос, ВЛКСМ чье имя носит? (урысыбзэ заклэх)

«Зэ кIэху илэщтымэ Iофэп» ылуи, Бамбэт гушIуагъэ, емыхъырэхъышахэу, лъэшэу ицыхъэ зытелъыжъэу мэкъэ IэтыгъэкIэ къылуагъ:

— Комсомол имени Павла Корчагина!

— Па-а-в-л-а Кор-ча-ги-на!.. — джэр-пэдэжъым зиушхугъ.

ЛIым щхыпэ дыдж къылузыгъ.

— Бамбэт Масхудович (лакIыр д хэлъэу), это окончательный ваш ответ? — ылуи, нэхэ мэхэхэу къылулпъагъ.

Ау мыщ дэжъым Мира Мосовнар шъабэу, Iэдэбэу (кIэлэегъэджэ дэгъур гъоцэна?) къэтэджыгъ. Урысыбзэр дэгъоу ешIэми, адыгабзэри зэрилъапIэр мыгъуащэу къылуагъ.

— Бамбэт, тIэкIу гузэжъогъало, ау гъуащэрэп, урыс литературэм ианых герой лъэшэу — Павел Корчагину лIыгъэшхо зыхэлъыгъэр гъашIэмкIэ ыгу шыщ зэрэхуьгъэр, пытэу ышъхъэ зэ-рэриубытагъэр.

Ау ВЛКСМ-р мары зэрэзэхэтыр — Всесоюзный Ленинский Коммунистический Союз молодежи. Арышъ, зэрэ-хъурэмкIэ, Лениным ыцIэкIэ щыт ком-сомолыр, Бамбэт, ар джы пытэу угу зэриубытэщтыр сэшIэ, ухуьпхъ, ухэтэ-гъахъ ащ исатыр.

Щхы мэкъэ шъабэр ыкIи Iэгутеор ащ къыкIэлъыкIуагъэх. Джары Бамбэт комсомолым зэраштагъэр.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм иунашъу

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм дэжъ щызэхэщэгъэ НыбжыкIэ парламентым хэтыщтхэр ухэсыгъэнхэм ехылагъ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм 2013-рэ илээсым тыгъэгъа-зэм и 11-м ышлыгъэ унашъоу N 803-р зытетэу «Адыгэ Республикэм и Къэра-лыгъо Совет — Хасэм дэжъ щызэхэ-щэгъэ НыбжыкIэ парламентым хэтыщтхэр гъэнэфэгъэнхэм ехылагъ» зыфило-рэм диштэу Адыгэ Республикэм и Къэра-

лыгъо Совет — Хасэм унашъо ешлы: 1. Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм дэжъ щызэхэщэгъэ НыбжыкIэ парламентым хэтыщтхэр гуадзэм диштэу ухэсыгъэнхэу. 2. Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм 2011-рэ илээсым ты-гъэгъазэм и 14-м ышлыгъэ унашъоу

N 222-р зытетэу «Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм дэжъ щызэхэщэгъэ НыбжыкIэ парламентым хэтыщтхэр ухэсыгъэнхэм ехылагъ» зыфило-рэм иа 1-рэ пункт кIуачIэ имы-лэжъэу лъытэгъэнэу. 3. Мы унашъор къэбар жъугъэм иамалхэм къащыхэутыгъэнэу.

4. Заштэрэ мафэм щегъэжъагъэу мы унашъом кIуачIэ илэ мэхъу. Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Владимир НАРОЖНЫЙ къ. Мыекъуапэ, мэзаем и 12, 2014-рэ илээс N 854

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм 2014-рэ илээсым мэзаем и 12-м ышлыгъэ унашъоу N 854-р зытетым игуадз Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм дэжъ щызэхэщэгъэ НыбжыкIэ парламентым хэтхэр

N п/п	ЫлэкъуацI, ыцI, ятацI	Къызыхъугъэ мафэр, мазэр, илээсыр	Гъэсэныгъэу илэр зыфэдэр	Юф зыщишлэрэ чIыплэр, лэнатлэр, зыщеджэрэ чIыплэр
1.	Алифиренко Максим Геннадий ыкIор	06.12.1984	гурыт	муниципальнэ гъэпсыкIэ зилэ «Мыекъопэ районым» инароднэ депутатхэм я Совет идепутат, пшъэдэкIыжъэу ыхыирэмкIэ гъунэкпкъэ гъэнэфагъэ зилэ обществэу «Мастер» зыфило-рэм иучасткэ имастер
2.	Бэрзэдж Асыет Мурат ыпхъур	23.08.1988	апшъэрэ	муниципальнэ гъэпсыкIэ зилэ «Къалэу Мыекъуапэ» инароднэ депутатхэм я Совет идепутат, Адыгэ къэра-лыгъо университетым иаспирант, Урысые общественнэ организациеу «Урысые ЗыкIым и Гвардие НыбжыкI» зыфило-рэм Адыгэ РеспубликэмкIэ икIутамэ иобщественнэ совет итхьамат
3.	Войков Азамат Анатолий ыкIор	06.03.1984	апшъэрэ	Хьатыгъужьыкое къоджэ псэупIэм инароднэ депутатхэм я Совет идепутат, унэе предприниматель
4.	Вороной Сергей Александр ыкIор	05.06.1984	апшъэрэ	Яблоновскэ къэлэ псэупIэм инароднэ депутатхэм я Совет идепутат, пшъэдэкIыжъэу ыхыирэмкIэ гъунэкпкъэ гъэнэфагъэ зилэ обществэу «Коммунальнэ хьызмэтэу «Яблоновский» зыфило-рэм иэкономист шхьал
5.	Гетманов Евгений Андрей ыкIор	11.02.1989	апшъэрэ	муниципальнэ гъэпсыкIэ зилэ «Къалэу Мыекъуапэ» инароднэ депутатхэм я Совет идепутат, пшъэдэкIыжъэу ыхыирэмкIэ гъунэкпкъэ гъэнэфагъэ зилэ обществэу «Росстрой» зыфило-рэм игенеральнэ паш
6.	Демьянова Иринэ Виктор ыпхъур	30.05.1985	апшъэрэ	муниципальнэ гъэпсыкIэ зилэ «Къалэу Мыекъуапэ» инароднэ депутатхэм я Совет идепутат, очылхэм я Ады-гэ республикэ коллегии иочыл
7.	ДжармэкIо Тимур Хьызыр ыкIор	14.11.1988	апшъэрэ	Победенскэ къоджэ псэупIэм инароднэ депутатхэм я Совет идепутат, Мыекъопэ районымкIэ Iахъэхэлъ обществэ зэфэшIыгъэу «Радуга» зыфило-рэм игъэцэкIэкIо директор
8.	Джастэ Вячеслав Мадин ыкIор	12.05.1986	апшъэрэ	Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутат, ТэхьутэмыкIое къоджэ псэупIэм икIэлэцIыкIу-ныбжыкIэ спорт еджапIэ иинструктор
9.	Дырий Александр Павел ыкIор	20.07.1986	апшъэрэ	Джэджэ къоджэ псэупIэм инароднэ депутатхэм я Совет идепутат, пшъэдэкIыжъэу ыхыирэмкIэ гъунэкпкъэ гъэнэфагъэ зилэ обществэу «Джэджэ щэ заводым» маркетингымкIэ иотдел ипаш
10.	Еутых Тимур Рэщыд ыкIор	01.02. 1987	апшъэрэ	ТэхьутэмыкIое районым инароднэ депутатхэм я Совет идепутат, пшъэдэкIыжъэу ыхыирэмкIэ гъунэкпкъэ гъэнэфагъэ зилэ обществэу «Тахтамукайрайонводоканал» зыфило-рэм имастер
11.	Заурым Тимур Аскэр ыкIор	16.07. 1987	апшъэрэ имыкIу	ТэхьутэмыкIое къоджэ псэупIэм инароднэ депутатхэм я Совет идепутат, пшъэдэкIыжъэу ыхыирэмкIэ гъу-нэкпкъэ гъэнэфагъэ зилэ обществэу «Ларс» зыфило-рэм ипаш, физическэ культурэмкIэ, спортымкIэ ыкIи зекIонымкIэ Кубанскэ къэралыгъо университетым истудент
12.	Илюченко Александр Сергей ыкIор	08.03.1988	гурыт сэнэхъат	Дэхьо къоджэ псэупIэм инароднэ депутатхэм я Совет идепутат, Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ уни-верситетым имедицине институт истудент
13.	Исаев Максим Владимир ыкIор	19.10.1987	гурыт сэнэхъат	Вольненскэ къоджэ псэупIэм инароднэ депутатхэм я Совет идепутат, унэе предприниматель
14.	Нэхэе Бислъан Мухьдин ыкIор	28.05.1986	апшъэрэ	Адыгэкъалэ инароднэ депутатхэм я Совет идепутат, юф ышIэгорэл
15.	Колесников Александр Александр ыкIор	19.03.1984	апшъэрэ	муниципальнэ гъэпсыкIэ зилэ «Мыекъопэ районым» инароднэ депутатхэм я Совет идепутат, пшъэдэкIыжъэу ыхыирэмкIэ гъунэкпкъэ гъэнэфагъэ зилэ обществэу «Нерудстройком» зыфило-рэм ипашэ игуадз
16.	Нэшъу Шыхьам Адам ыкIор	10.01.1986	апшъэрэ	Афыпсыпэ къоджэ псэупIэм инароднэ депутатхэм я Совет идепутат, ТэхьутэмыкIое районымкIэ спорт еджапIэу «Шапсыгъ» зыфило-рэм ипаш
17.	НэужьрэкIо Алий Шыхьам ыкIор	17.11.1984	апшъэрэ	ТэхьутэмыкIое къоджэ псэупIэм инароднэ депутатхэм я Совет идепутат, пшъэдэкIыжъэу ыхыирэмкIэ гъу-нэкпкъэ гъэнэфагъэ зилэ обществэу «Тахтамукайрайонводоканал» зыфило-рэм ипаш
18.	Никулина Наталья Евгений ыпхъур	26.01. 1985	апшъэрэ имыкIу	Кужорскэ къоджэ псэупIэм инароднэ депутатхэм я Совет идепутат, пшъэдэкIыжъэу ыхыирэмкIэ гъунэкпкъэ гъэнэфагъэ зилэ обществэу «Кужорскэ чырбыщгъэжъэ заводым» ирабоч, Мыекъопэ къэралыгъо технологичес-кэ университетым истудент
19.	Новитченко Олесе Сергей ыпхъур	06.06.1984	апшъэрэ	Игнатъевскэ къоджэ псэупIэм инароднэ депутатхэм я Совет идепутат, тучанэу «Эконом» зыфило-рэм ишакIу
20.	Пэнэшъу Заур Руслъан ыкIор	18.03.1990	апшъэрэ	муниципальнэ гъэпсыкIэ зилэ «Къалэу Мыекъуапэ» инароднэ депутатхэм я Совет идепутат, пшъэдэкIыжъэу ыхыирэмкIэ гъунэкпкъэ гъэнэфагъэ зилэ обществэу «МПК-у «Мыекъопэ пивэшI заводым» экономикэмкIэ иупчIэжъэгъу
21.	Таран Олег Андрей ыкIор	29.03.1991	апшъэрэ имыкIу	Козэт къоджэ псэупIэм инароднэ депутатхэм я Совет идепутат, Iахъэхэлъ обществэ зэлухыгъэу «МеталлоконструкцияхэмкIэ Краснодар заводым» иоператор, гьогухэмкIэ Ростов къэралыгъо университетым истудент
22.	Титов Николай Николай ыкIор	16.10.1985	гурыт сэнэхъат	Вольненскэ къоджэ псэупIэм инароднэ депутатхэм я Совет идепутат, Iахъэхэлъ обществэ зэлухыгъэу «Ку-баньэнерго» зыфило-рэм иналадчик
23.	Фешин Петр Валентин ыкIор	02.12.1985	апшъэрэ	Дэхьо къоджэ псэупIэм инароднэ депутатхэм я Совет идепутат, пшъэдэкIыжъэу ыхыирэмкIэ гъунэкпкъэ гъэ-нэфагъэ зилэ обществэу «СТК-у «Нежный» зыфило-рэм иинженер шхьал
24.	Филатов Яков Виктор ыкIор	24.07.1988	апшъэрэ	Красноульскэ къоджэ псэупIэм инароднэ депутатхэм я Совет идепутат, къутырэу Красная Улька дэт гурыт еджапIэу N 22-м физическэ культурэмрэ ОБЖ-кIэ икIэлээгъадж
25.	Фомин Евгений Алексей ыкIор	14.06.1984	гурыт сэнэхъат	Большесидоровскэ къоджэ псэупIэм инароднэ депутатхэм я Совет идепутат, Лениным ыцIэкIэ щыт колхо-зым ипсэолъэшI бригадэ итенэчтельхь, къоджэ псэупIэм испортинструктор
26.	ХьаджырэкIо Ахьмэд Аскэрбий ыкIор	16.05.1989	апшъэрэ	Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэ игуадзэ илэпылэгъу
27.	ХьамырзэкIо Азамат Султан ыкIор	07.02.1985	апшъэрэ	Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэ игуадзэ илэпылэгъу
28.	ХьакIэлI Рустам Денис ыкIор	10.09.1985	апшъэрэ	Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутат, пшъэдэкIыжъэу ыхыирэмкIэ гъунэкпкъэ гъэнэ-фагъэ зилэ обществэу «Атлант Плюс» зыфило-рэм икоммерческэ паш
29.	КIэрмыт Рустам Алий ыкIор	12.07.1985	апшъэрэ	Инэм къоджэ псэупIэм инароднэ депутатхэм я Совет идепутат, пшъэдэкIыжъэу ыхыирэмкIэ гъунэкпкъэ гъэ-нэфагъэ зилэ обществэу «Алтек» зыфило-рэм игенеральнэ пашэ коммерческэ юфыгъохэмкIэ игуадз
30.	Шэуджэн Руслъан Арамбий ыкIор	17.11.1985	апшъэрэ	Унэе предприятиеу «Шэуджэн» зыфило-рэм ипаш

Шуагъэу къытырэр тифедэ

*Урысые Федерацием ишъолъырхэм якъэ-
гъэлъэгъон я XXII-рэ Олимпиадэ джэгунхэм
зэращыкlorэм, Адыгеир ащ зэрэхэлажьэрэм
къатегушылэнэу Адыгэ Республикэм
культурэмкIэ иминистрэ игуадзэу, Урысыем,
Адыгеим, Ингушетием культурэмкIэ язаслу-
женнэ IофышIэу ШъэуапцIэкъо Аминэт
тельэулыгъ.*

— Адыгэ лъэпкъыр тиреспубликэ дунаим нахъышIоу щашIэ-
нымкIэ къэгъэлъэгъоным тызэр-
эхэлажьэрэм мэхъэнэ ин етэты,
— къыуатэ ШъэуапцIэкъо Аминэт.
— Хэхъоныгъэу тшIыхэрэр, тапэ-
кIэ тызэрэлъыкIотэщтыр цыфмэ
ятлон тэлъэкIы. Тикъэгъэлъэгъон-
хэр бзэ зэфэшъхьафхэмкIэ къа-
фэтэуатэх.

**— Тиреспубликэ икъэ-
гъэлъэгъон сыда къыхэб-
гъэщырэр?**

— Урысыем географиемкIэ
икартэ Адыгеим чыплэу щыриIэм,
Шъачэ тыпэблагъэу тызэрэпсэ-
урэм, тиреспубликэ игерб, ибы-
ракъ, игимн, экономикэм хэхъо-
ныгъэу щытшIырэм, культурэм,
искусствэм, тарихым, спортым,
зекIохэм, нэмыкIхэм яхылапгъэ-
хэм тиреспубликэ щылакIэу иIэр
къауатэ.

**— Стадион шъхьалэу
ашIыгъэм «Фышт» зэрэ-
фаусыгъэм
къыкIэупчIэхэ?**

— Адыгэ къушъхьэм ыцIэкIэ
стадион анахъ иным зэреджагъэ-

хэм тегъэгущIо. Къушъхьэм итеп-
лэ тырашIыкIыгъэ нэрылгъэу
Iэпылгъум еуцуалIэхэзэ, нэпэ-
еплэ сурэтхэр атырахы. Ады-
гэ шъуашэхэр зыщалгъэ, ягукъэ-
кIыжхэр нахъ агъэлъэшынхэм
фэшI зэгъэпшэнхэр ашIых. Ады-
гэхэм хьакIэр зэрагъэлъапIэрэр,
яшэн-хабзэхэр къыщытэгъэ-
лгъагъох. Олимпиадэм изэхэша-
кIохэм, спортымкIэ типашэхэм
стадионым «Фышт» зэрэфаусы-
гъэм фэшI тафэраз. АщкIи ти-
лэпкъ ыцIэ чыжъэу агъэлъэгъэу
тэлъытэ. Къушъхьэм ыцIэ къи-
кIырэр ятэлэ.

**— Олимпиадэм къэкIуа-
гъэхэм адыгэхэр дэгъоу
ашIэхэу къышъуалэу
къыхэкIыгъа?**

— Зэфэшъхьафэу ащ укы-
тегушылэн фае. Адыгэхэр зымы-
шIэу ахэтыр макIэп. Ащ пае
тилофшIэн зэпыдгъэгъэп, тыгу
дгъэкIодыгъэп. КъафэтIотэни, яд-
гъэлъэгъуни тэгъоты. ДжэныкIо
машIом кIэлъырысэу Адыгэ Рес-
публикэм инароднэ артистэу Ша-
гудж Батурай шыкIэпщынэмкIэ

адыгэ оредышъохэр къырегъалох.
Адыгэ къуаем, фэшъхьаф шхы-
ныгъохэм ащытэгъэгъуазэх, ялэ-
шIугъэ аулпэкIунэу амал ятэ-
ты. Адыгэ Iанэм къыкIэупчIэрэр
макIэп. Нэгъуцу Аслъан илэшIэгъэ
пкъыгъохэр дахэх.

**— Аминэт, сиупчIэ нахъ
хэхыгъэу згъэпсы сшIо-
игъу. Къыблэ шъолъырым
ис лъэпкъхэмкIэ шъуэз-
щытхужъэу, шъуикъэгъэ-
лгъэгонхэм шъуатэгы-
щыла? ХьакIэу къэгъэлъэ-
гъоным еплъыхэрэм зи
къяпIуалIэрэп.**

— Нурбый, ар упчIэ гъэшIэ-
гон. США-м, Голландием, Фран-
цием, Канадэ, Африкэм, Тыр-
куем, Германием, Сыбыр, Мос-
ква, Латвием, нэмыкIхэм къары-
кIыгъэхэм талокIэ. Зы мафэм
нэгъырэ 1500 — 2000 Адыге-
им икъэгъэлъэгъонхэм яплъы.
Тиреспубликэ нахъ къахагъэ-
щырэмэ ащыщ.

**— Адыгеим и Лъэпкъ му-
зей IофышIэу Сихьаджэ-
къо Иринэ, ансамблэу
«Налмэсым» икъэшъуа-
кIохэу Бэрзэджэ Дианэрэ
Нэгъой Мадинэрэ адыгэ
шъуашэр бэмэ ашIогъэ-
шIэгъонэу къыталыагъ.**

— Тишъуашэ идэхэагъэ изакъоп
къызыкIэупчIэхэрэр. Татарстан
икуп хэтхэм къашъоу «ЛъэпчIа-
сэр» зэрагъэшIэнэу тиартистхэм
адэжэ къэкIуагъэх. Англиям,
Японием къарыкIыгъэр бэ. Ти-
артистхэм къалъэлъхэзэ, тишъуа-
шэхэр зыщалгъэ, зэгоуцохэшъ,
сурэтхэр атырахы. КъэсIуатэрэр
къэбар къодыеп. Тилэпкъ лы-
тэныгъэу къыфашIырэр нэмыкI
шъолъырхэм къарыкIыгъэмэ алъэ-
гъу. Дэхагъэу тIалорэм къедэлух,
къытэхъуапсэу ахэтыр бэ.

**— IэкIыб хэгъэгумэ
къарыкIыгъэ тилэпкъэ-
гъумэ шъуалокIа?**

— Тыркуем, Сирием, фэшъ-
хьафхэм ащыпсэу Олимпиадэм
къэкIуагъэмэ тагъэшагъо. Тикულ-
турэ щылэныгъэм щызезыхьэрэмэ
осэ ин афашIы.

**«Адыгэ Унэм» нэмыкI къэ-
гъэлъэгъонхэр щэкIох.**

— СтIашъу Юрэ илофшIагъэ-
хэмкIэ къэбгъэжъэнышъ, музей-
хэм якъэгъэлъэгъонхэм, нэмыкI-
хэм цыфыбэ яплъы. ПлатыкIо
Айдэмыр ышIыгъэ уанэр сьд фэ-
дэу даха! Ар бгъэфедэнымкIэ
Iэрыфэгъоу зэрэщытым хэшIыкI
физилэмэ псынIкIэу гу лъатагъ.
Макирова Сусанэ иадыгэ шъу-
ашэхэр «Нартым» хэт къэшъуа-
кIомэ зыщалгъэхэзэ, пчэгум дахэу
къышагъэлагъох.

**— Концертхэм зи
къяпIолагъэгон.**

— КушъэкIо Симэ, Хьут Ру-
стам, Мамхыгъэ Маринэ, Дау-
тэ Сусанэ, нэмыкIхэм къалорэ
адыгэ оредхэм уямызэщэу уадэу.
«Налмэсым», «Ошъутенэм», «Нар-
тым» яконцертхэр, сэ зи къэсы-
мыломи, цыфмэ агу зэрэрихы-
хэрэр гъзетеджэмэ дэгъоу ашIэ.
Къэзэнэ Сэтэнае, Лъэчэ Аль-
берт, фэшъхьафхэри пчыхъэзэ-
хахъэмэ ахэлэжъагъэх. Тикъэгъэ-
лгъэгонхэм, концертхэм а зы-
хэр пчъагъэрэ яплъыхэу уари-
хьылIэмэ, уилофшIагъэ уасэу къы-
фашIырэм уегъэгущIо.

**— Щысэ зытепхы пшIо-
игъо шъолъырхэр
къахэкIыгъа?**

— Сыбыр къыкIыгъэхэм, Хан-
ты-Мансийскэ илIыкIохэм якъэ-
гъэлъэгъонхэр фольклорым къы-
хахыгъэх, тшIогъэшIэгъоных.

**— Олимпиадэм икъэгъэ-
лгъэгонхэм Адыгеир зэ-
рахэлэжъагъэм сыда
шуагъэу къытфихыгъэр?**

— А упчIэм сыкъежагъ. Ады-
геир хэпшIыкIэу дунаим нахы-
шIоу щызэлъашIагъ. Тикъэгъэлъэ-
гонхэм, концертхэм язэхэщэнкIэ
Iэпылгъуу къытфэхъугъэхэр тхъа-
егъэлпсэх. Паралимпиадэ джэ-
гунхэм Адыгеир дэгъоу зэра-
хэлэжъагъэу зыфэтэгъэхъазыры.

**— Шъуигухэлъхэр къы-
жъудэхъунхэу
сышъуфэлъало.**

— Тхъауегъэпсэу.

Сурэтхэм арытхэр: Шъэуап-
цIэкъо Аминэт, къэгъэлъэгъон-
хэм ахэлэжъэхэрэр.

**Зэхэзыщагъэр
ыкIи къыдэзы-
гъэкIырэр:**

Адыгэ Республи-
кэм лъэпкъ
IофхэмкIэ, IэкIыб
къэралхэм ащы-
псэурэ тилэп-
къэгъухэм адыряIэ
зэпхыныгъэхэмкIэ
ыкIи къэбар
жъугъэм иамал-
хэмкIэ и Комитет
Адресыр: ур. Кре-
стьянскэр, 236

**Редакциер
зидэщыIэр:**

385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:

приемнэр:
52-16-79,
редактор шъхьалэм
иапэрэ

гуадзэр:
52-49-44,
редактор гуадзэр-
пшъэдэкIыжъ зы-
хьырэ секретарыр:

52-16-77.
E-mail:

adygvoice@mail.ru

**Зыщаушыхъаты-
гъэр:**

Урысые Федерацием
хэутын IофхэмкIэ,
телерадиокъэтын-
хэмкIэ ыкIи зэлъы-
IэсыкIэ амалхэмкIэ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чыплэ гъэлоры-
шIапл, зэраушыхъа-
тыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр

ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

**Пчъагъэр
4000**

**Индексхэр
52161
52162**

Зак. 502

Хэутыным
узщыкIэтхэнэу щыт
уахътэр
Сыхъатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ
уахътэр
Сыхъатыр 18.00

Редактор
шъхьалэр

Дэрбэ Тимур

Редактор
шъхьалэм
иапэрэ гуадзэр

**МэщIэкъо
Саид**

ПшъэдэкIыжъ
зыхьырэ
секретарыр
**НэпшIэкъуй
Заур**

БАСКЕТБОЛ. АПШЪЭРЭ КУПЭУ «Б»-р

АпэриплIымэ ащыщ

**«Динамо-МГТУ» Мыекъуапэ — «Динамо» Ставро-
поль — 84:64 (25:20, 17:22, 21:6, 21:16).**

Мэзаем и 19-м Мыекъуапэ щызэлукIагъэх.

**«Динамо-МГТУ» — Гапошин — 19, Милютин — 4,
Фещенко — 18, Широков — 15, Болотских — 15,
Лундако — 2, Хмара — 11, Севостьянов, Лаври-
ненко, Воротников, Дудко.**

Ставрополь икомандэ я 5-рэ чыплэм щыл, финалныкIом хэ-
фэшт команды 4-мэ «Динамо-МГТУ»-р ащыщ. Адыгэ Республи-
кэм изаслуженнэ тренерэу, тиклуб ипащэу Андрей Синельнико-
вым къызэрэтилиуагъэу, апэрэ чыплитIур къыдэзыыхьэрэр ежъ-
хэм якъалэхэм нахыбэрэ ащешIэщтых. Адыгеим ибаскетболистхэм
зичэзыу ешIэгъухэм дэгъоу зафагъэхъазырыгъ.

«Динамо-МГТУ»-р мэзаем и 23 — 24-м Динской районым
икомандэу «Тегасым» Мыекъуапэ щыдешIэщт.

НэкIубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТIЫЛЪ Нурбый.